НОВА ХАТА

Ч. 6

1938 ЛЬВІВ 80 гр

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Рукописи просимо присилати читко переписані на одній стороні паперу. Надісланих рукописів редакція не звертає і в тій справі не листується.

Наталена Королева: **Предок.** Львів, 1938. Наклад. вид. „Дзвони“.

Найновішою книжкою Наталени Королевої є „Предок“. Цим разом авторка вводить нас у новий нам і зовсім чужий світ: Еспанію. Час: початок XVI. в.

Акція ведеться в трьох відмінних осередках: Еспанії, Палестині й Волині. Авторка старається якнайвірніше відтворити не тільки духа часу, але й питомість середовища. Тому повість хоч формально неподілена, складається з трьох частин.

Мабуть найкраще вийшла частина перша, що відбувається в Еспанії. Декому з читачів може здаватися, що ця частина є тяжче зрозуміла. І не дивниця, бо середовище для нас майже цілковито чуже, та рідко виступає в нашій літературі. Натомість авторці воно чи не найбільше (походженням, вихованням) близьке, а вже напевне найдокладніше простудіоване.

Фабулою повісти є життя і небуденні пригоди молодого еспанського лицаря Карльоса Лячерда, предка авторки, що вимандрував із батьківщини. По довгих мандрівках осів на Волині.

Провідною думкою повісти це переживання людини з пошукуванням „Святого Граля“ Правди і Світла власної душі. Всі постаті повісти свідомо чи несвідомо йдуть цим шляхом, що його довжина залежить тільки від складности душі.

У простодушності пастуха Алі, це легко вирішна справа „бо коли справді вірую — каже він — то й край! Бож виходить те, що маю для мене найліпше“.

Старий Херонімо теж не блукає. В нього все ясне і самозрозуміле. Він із тотожним спокоєм допускається злочину на Енрико де Кастро, як жертвує життям для „Карліта“, та вміє добачити, у звичайному кресалі, світло Еспанії!

Натомість для складної сенсібільної душі Карльоса багато „крім гріха є гірких трав у таємному садку людського серця“. На порозі життя він попадає в „одну з найбільших пасток злого духа на піднеслі душі“. — Наливає келих святого Граля власним впійливим напоєм своїх бажань“ і тільки за них „боює під прапором Святої Крови“...

Щоб віднайти себе і спокутувати свій гріх, він мусить стратити все: родинне щастя, суспільне становище, а навіть батьківщину. Щойно „коли вирікся особистого щакрім душі“, находить перші проблиски світла, що кріпшає і поволі розяснює сумерки його душі. І щойно „коли вирікся особистого щастя, воно немов міцно загніздилося в його душі. Щойно тоді пізнав він, що найвища мета — „Святий Ґраль“ — це „наше власне серце, налите світлом божої любови“.

За це пізнання заплатила Каталіна смертю, Беата власним життям у манастирі, а гарна Інес досмертною мукою „у власних палатах вязниці“.

Одиноким ключем до брам, що їх у житті так багато, а всі вони зачинені“ — усім цим простим чи складним душам є: релігія. Бо — „деж ліпше, як не тут відкрити серце і випустити з нього, того не співучого птаха — журбу“.

Релігія у Наталени Королевої, це світогляд. Тільки віра дає її героям можність розвязки, заспокоєння душевних сумнівів і вищих потреб.

Авторка підчеркує своє беззастережливе довіря до католицької церкви. Вона свідомо, нераз може зо стратою з мистецького боку, вивищає її поміж іншими. Православя, що його авторка уважає чужим витвором, змальовує сторонничо, неприхильно.

Країни арабської культури, що в них приходилось Карльосові побувати, змальовані живо. Відчувається, що вони не чужі не тільки героєві, але й авторці. Слідно колосальну працю, що її вложила у студії даного часу. Натомість атмосфера старинної Волині досить штучна і неприродня може тому, що подана майже виключно через чужинецьку призму.

Прикро вражає, що одинокого представника українців, Василя, змалювала авторка різко — неприхильно. Можливо, що цим хотіла насвітлити руїнницький вплив Москви на укр. інтелігенцію і культуру.

У початках повість не читається легко, а це завдяки тому, що авторка не оповідає нам про людий далеких часів та країн, але примушує нас вжитися в дану добу і середовище.

Провідна думка фабули та мистецьке змалювання доби і середовища надає книжці європейського характеру. У перекладах зацікавила б і чужинного читача.

Ольга Олександра Дучимінська.

НОВА ХАТА

двотижневий журнал для плекання домашньої культури

РІК XIV. 15 БЕРЕЗНЯ 1938. Ч. 6.

Четвертий вечір народньої ноші

Програма вечорів обіймає звичайно народні обряди. Виводять їх селяне з ріжних околиць. Багато заходів і труду спричинює нераз приїзд їх до Львова. Та народні обряди можуть виводити тільки вони. Вірність темпа і кольориту, природність рухів і танків, вкінці ціла гамірна атмосфера сільського весілля лише тоді добре віддана.

Для показів народнього вбрання їх виступ теж має неабияку вагу. Строї бачимо тут на дійсних їхніх власниках. Бо й де правди діти, інтелігентська публика їх так не вміє носити. Маленький деталь у зачісці довжина підтички, вязання пояса й стрій уже затратив свій питомий вигляд. Справжню його невловну гармонію вміє віддати тільки селянка.

При обрядах бачимо строї у великій групі. Враження їх степенується; вони вже витворюють своєрідну мистецьку атмосферу, що її поодиноке вбрання не має. А тут ще видно їх у руху. Бо ж весілля не стоїть на місці: сільські свахи встають, сідають, танцюють. Строї виднікоть у яркому сценічному освітлені з усіх боків.

Саме ця природність, безпосередність сільських обрядів чарувала всіх. Та водночас мало хто підмітив, що сільського обряду не можна часово точно виміріти. Грають його не артисти, а сільські люди. Вони вживаються в кожну функцію і самі захоплюються нею. Це ж їхній питомий обряд, що на селі триває кілька днів!

І цього ентузіязму не можна спинювати. На те-ж ми сюди прийшли, щоб його відчути!

Програму цього вечора зладжено під кличем побуту української шляхти. Виявити життя цієї частини нашого народу, що найдовше зберегла традиції нашої бувальщини, було нашим бажанням.

Українська шляхта злилась впродовж віків із народом і майже не відбиває від свого окруження. Залишились тільки славні прізвища та перекази про предків. І так Березів коло Коломиї виводить себе від славного запоріжця Михайла Ханенка, а рід Сагайдачних ще й досі живе в Бережанщині.

У програму вечора ввійшов шляхоцький обряд — весілля з Березова коло Коломиї. П. Софія Ракова, відкриваючи вечір прегарно виголошеною промовою, звернула увагу на тяглість традиції в тих обрядових церемоніях. І справді, молодий у березівському весіллі пригадував собою козака-запорожця. Висока смушева шапка, опанча шита на взір козацьких жупанів,- коліровий пояс, придавали йому хвацького вигляду.

По закінченні весілля виведено танок із Бойківщини. Дві пари танцюристів із Старого Самбора (пп. Червецька, Яремівна, Стебельський, Кінчик) затанцювали стародавній танок „шторцак" із Плоского коло Турки. Віддали це з темпераментом та повним відчуттям стилю. Особливо цікаві були співи і переспіви, що з них так любується Бойківщина.

Пізніше виведено другий весільний обряд із Чертежа коло Журавна. Звичайне сільське весілля виросло до гідности незвичайної церемонії завдяки вбранні чертежан. Прекрасні білі гуньки, розшиті яскравими коліровими кві-

П. Іванна Софронів-Левицька у вбранні молодиці з Тишківців к. Городенки.

П. Марія Прокопович у вбранні дівчини з Русова к. Снятина.

П. Оксана Дрогомирецька у вбранні молодиці з Грабівки на Підляшші.

тами, довгі білі завої, що спливали з голови, білі рясовані спідниці з червоним тканим рубцем, все це додавало жінкам якоїсь княжої гідности. Справді, неначе картинка зо стародавної нашої бувальщини виглядали заручини молодої пари.

Несподіванкою цього вечора була сокальська група, що вперше себе виявила у Львові. Чорні вишивки на сорочках, білі суконні станики та гуньки, розшиті чорним оксамитом, розкішні завої з темних хусток були незвичайні.

У сокальській групі взяли участь: п. Стефа Мартиник у вбранні з Копитова (прегарна вишнева хустка), п. Рома Блащук у вбранні з Горбкова (молодиця з часів панщини), п. Хомінська у вбранні з Угринова і п. Кашубинська у вбранні з Лісок.

Багато було заступлене також Підляшшя. Поділене на два племена, гемелів і хмаків, виявило себе дуже цікаво. Гемелі любуються в червоних відтінках та мають у вбранні ріжні чужинні впливи. Хмаки вдягаються в соковиті краски зелені, помаранчеві, цеглясті та кроєм своїм зближені до поліських.

Тут взяли участь: п. Тамара Олесюк у вбранні молодиці, а п. Голод та п. Оксана Старосольська у вбранні дівчини з с. Жещинки. Хмацьке вбрання мали: п. Оксана Дрогомирецька (гл. світлина) як молодиця, п. Евгенія Косевич (цікавий весільний вінок) як весільна сваха, а п. Ковальська як дівчина з с. Грабівки. Вбрання з пов. Володави мала п. Марія Ющук із с. Кривоверби. Гемелівські одяги вбрали: п. Віра Стисловська як дівчина, а п. Мирося Гординська як молодиця (гл. світлина) з с. Матіяшівки. Вбрання з Розвадівки мали: п. Савка як дівчина, п. Ольга Дучимінська як молодиця (цікавий сірак). Цікавий стрій молодиці з Голешова мали п. Олена Шепарович (гл. світлина) і п. Мацькевич.

Із дальших груп дуже мальовниче було Покуття. Окрім березівського весіля відзначались там два весільні вінки (Ключів, Рудники). Також група з Тишківців коло Городенки звертала на себе увагу.

Із Снятинщини стрій п. Марії Прокопович (с. Русів, гл. світлина). Цікаві строї з Рудник к. Заболотова мали: п. Єнджейовська дівчини (прегарний вінок) і п. Стефанія Чижович. Стрій молодиці з Завалля мала п. Анна Кузик, а стрій дівчини з Карлова п. Калина Іванійчук. Оригінальні весільні вінки з Ключева коло Коломиї мали сестри Мацькевич. Група з Тишківців коло Городенки складалася з трьох осіб. Стрій дівчини святочний (цікаві сплітки) мала п. Уляна Старосольська, буденний п. Слава Ганкевич, а стрій молодиці п. Іванна Левицька (прегарна сорочка, гл. світлина). Окрім того були інші замітні вбрання з Городенщини. Стрій дівчини мала п. Марія Гринюк, вбрання з с. Якубівки п. Елеонора Грещак, із Матієва п. Іванна Ничай (сорочка вишивана синім), із Задубівців п. Марія Яросевич. Оригінальне вбрання з Цуцилова в Надвірнянщині (старовинний „петек") мала п. Маркевич.

Зовсім окремо стояла шляхоцька група з Березова коло Коломиї у своїх прегарних одягах.

Бойківщина могла похвалитись групою танцюристів (Плоске) та поодинокими строями з інших околиць. Як звичайно, бойківське вбрання робить особливо гарне враження при вечірному світлі.

Дуже мальовничий стрій із Самбірщини мала п. Несторчук (с. Дорожів), із Борині п. Міля Охримович. Доповнювали цю групу також бойківські танцюристи, що мали вбрання з Плоского коло Старого Самбора.

Цікаві були два вбрання з Калущини. Один із с. Новиці (прегарна біла гунька) мала п. Дарка Посацька, а другий із с. Підмихайля (плащ із срібними ґудзиками) п. Марія Чапельська. Оцей останій стрій був, поза групою з Березова, одиноким вбранням шляхоцьким.

Групу з Чертежа коло Журавна також можна сюди зачислити. Вона стоїть на межі бойківського й подільського одягу.

Дуже мало було заступлене Поділля. Та поодинокі його зразки були незвичайно оригінальні. Придністрянські околиці чарували своїми темними строями.

Цікавий стрій із Збаражчини мала п. Ярослава Бразіцька (с. Добромірка). Гарний був також одяг старшої жінки з Болотни в Перемишлянщині (п. Зубик). Із Борщівщини була ціла група. Із Вільхівки стрій п. Марти Ганушевської, з Королівки п. Ільницької, із Волківців п. Гевки (стрій дівчини) і п. Гевки (стрій хлопця). З Бучаччини були два цікаві вбрання. П. Слава Ласовська і п. Гриник мали стрій з Сновидова. Одинокий лише був стрій із Підгаєччини, що його мала п. Стадник (с. Голгоче). Із Заліщицчини вбрання мали пп. Колтунюкова, Криштальська, Гинилевич. Сюди можна причислити також стрій молодиці на піст із Купча коло Буська (п. Софія Дорошенко).

Ціла група міщанських строїв була з Комарна. Пп. Ліщинська, Вітер і Виганська мали дуже гарні строї молодиць і дівчини.

Волинь і Полісся виявили себе чисельно. Червоні відтінки поліських тканин та вишивок захоплювали своїм кольоритом.

Тут були чотири вбрання з с. Підберезець. Мали їх пп. Форостина, Строцька, Насада і Манастирська. Дуже гармонійний був волинський стрій п. Марії Рибчак.

Стрій молодиці з Ковельщини мала п. Надя Стефанська.

Далека Лемківщина теж виявила себе цікаво. Лемківські строї все вражають своїм благородним спокоєм серед яскравого гамору інших.

Дуже цікавий весільний вінок мала

П. Марія Цегелик у вбранні молодої з Боська, пов. Сянік.

п. Цегелик із Боська, пов. Сянік. Також із пов. Ясло мала стрій п. Валько (с. Граб). Відомий уже стрій із Висової коло Горлиць мала п. Іванна Полянська.

Полтавського вбрання було небагато, але зате воно було добірне. Пп. др. Харитя Кононенко, Ірина Кисілевська та Н Томашівська мали прегарні його зразки. Як завжди це вбрання подобається та вважається в нас уже репрезентаційним.

Зовсім не була заступлена Яворівщина. Околиця, що звичайно висилала прегарні зразки на вечір народньої ноші. Також Гуцульщина вислала лиш один, злегка стилізований стрій.

Та в цілості чотири наші вечорі дали перегляд усього, що в межах наших земель можна побачити. Виявились уже всі околиці, задемонструвались усі обласні відміни. Тому цей останній, четвертий вечір ноші замикає собою певний період. Закінчуємо загальні вечорі. Приступаємо до регіональних.

Виказати всі особливости даної области, зглибити її стиль, схопити всі відміни — ось найближче завдання. Є ще багато невідкритих сіл, невідомих народніх обрядів. На те повинні звернути увагу ініціятори вечорів народньої ноші по повітових містах. Як знаємо, було їх кілька вже в цьому році (Тернопіль, Камінка Струмілова, Буськ, Борщів). Напевне багато підготовляється інших. Чи працюють вони над докладним виявом своєї околиці?

В тій цілі треба узгіднити акцію з кооп. „Українське Народне Мистецтво" у Львові. Повідомляти про імпрезу, засягати інформацій, руководитись вказівками. Це поможе нам повести акцію пізнання нашого народнього вбрання широко й пляново.

⁂

Впорядчиці вечора виражають щиру подяку всім тим особам, що причинились до звеличання вечора, організуючи групи та присилаючи строї. В першу чергу вдячні:

п. Уляні Дидо і п. Кизимишинові за підготовку групи з Чертежа і привезення її до Львова,

п. Марії Білозор із Коломиї за зорганізування групи з Березова й привезення покуцьких строїв,

п. Тамарі Олесіюк із Вишнич на Підляшші за привезення девяти строїв із Підляшшя,

п. С. Хоминській із Сокаля за зорганізування сокальської групи, (3 особи),

п. Ользі Ліщинській із Комарна за зорганізування комарнянської групи, (4 особи),

п. М. Чорпітовій за прислання прегарного строю з Калущини,

п. М. Добрянській із Сянока за прислання строю з Сяніччини,

П. Мирося Гординська у вбранні молодиці з Матіяшівки на Підляшші.

п. Калині Пилипюковій із Рудник за прислання двох строїв з Покуття,

п. К. Шлемкевич із Сновидова за прислання строю з Сновидова,

п. В. Панькову із Львова за визичення строїв із своєї збірки.

П. Олена Шепарович у вбранні молодиці з Голешова на Підляшші.

ПОЛІССЯ В МУЗЕЮ НТШ

Хоч тепер між нами й Поліссям немає кордону, то воно здається нам недосяжне і якесь таємниче. Якась дивна країна! Їздять там водними шляхами, живуть убого і виробляють найкраще полотно на світі...

Оце наше поверхове знання про Полісся захитала вистава в Музею Н. Т. Ш. Бо тут, у двох салях, розгорнулась уся матеріяльна культура цієї країни. Від простого глечика аж до рибальських сітей. І здивувала всіх.

Хоча ми знаємо червоні поліські заволікання, то всеж таки не сподівались такого їх багатства. Сорочки й спідниці з околиці Берестя аж важкі від цих прикрас. Також околиця Кобриня багата в широкі взори. У Костопільщині рисунок їх чіткий, гранчастий. А в околиці Сарн зявляється навіть делікатна біла мережа, обведена червоними контурами.

Але все це блідне проти тканин. На виставці є ціла збірка рушників, що простим зіставленням чорних і червоних ліній осягають великої декоративности. А спідниці з Кобриня! Полотно їхнє ткане у взір із білої й небіленої нитки. А до цього внизу широкий тканий рубець вишневої краски.

Та й вовняні тканини цікаві. Є пасманисті спідниці в околиці Каміня Коширського, картатий „літник" із над ріки Турі. А вже спідниці з околиць Костополя, у тонкі колірові пружки, зовсім пригадують наші покуцькі обгортки.

Одна простенька хустина з Луниничь вражає делікатним чергуванням червоних і білих пружків.

Є кільканадцять повних строїв із ріжних околиць. Взагалі виставка вражає своїм багатством. Невідомо чи тут вичерпане все цьогобічне Полісся. Та факт, що вона дає бодай приблизне поняття про його багацтво. **л. б.**

Мій дім — це моя твердиня*)

Мені доводилось жити кілька років у зах. Польщі, а знову ж недавно відвідав я деякі важні закордонні осередки нашої еміграції: Прагу, Відень і Париж. Отож зустрічав я зблизька явище, що його обговорює др. П., явище страшенно сумне і болюче. І ще тоді, коли працював я на Шлеську, нераз — бувало — думав, чому в нас справа подружнього посередництва, (що її тепер голосно порушила др. П.), не є досі поставлена широко та поважно.

Як страшно прикро було мені, коли — бувало — зайшов там до знайомого, колишнього достойника в уряді от. Петлюри. Ця направду освічена, дуже інтелігентна і розмірно ще молода людина (сьогодні вже покійник) мусіла у своїй хаті неодно прикре почути від своєї дружини-польки.

А ось в одній місцевості крак. воєвідства відвідав я товариша з гімназійних років. Жив на добрій посаді і свого часу листувався з одною українкою. Зневажливе її відношення до нього довело його до розпуки. Під впливом того пішов у цьому мазурському містечку на міщанські вечерниці і освідчився одній польці, що її знав дуже мало, але яка йому ще найбільше подобалась. Цю історію я знав і коли приїхав до нього, зустрів в його хаті завзяту польську атмосферу. Він страждав, але був безрадний.

Закордоном довелось мені тепер зустрічати також людей, колись навіть визначних діячів, та й тепер ще з деякими значінням, що одружившись із чужинками вибачливо, а то й зовсім недбайливо ставляться до виховання своїх дітей у чужому дусі своїх дружин, ба навіть по чужому з дітьми говорять. Правда, зустрічав і кращі типи: був гостем одного вечора в Парижі в хаті одного емігранта, що походить із Перемишля. Його дружина — словачка, зовсім зукраїнізувалась і виховала дітей (сина і дочку) в українському дусі. У хаті правдива українська атмосфера. Лунає там виключно українська мова, хоч у вимові залишає свій слід французьке середовище. Та таких типів нажаль небагато!

Розглядаючи сумну і преважну для нас проблему мішаних супруж доводиться ще одно підкреслити: українець у подружжі з чужинкою рідко находить компензату соціяльно чи маєтково. При твердому національному хребті — одружіння з чужинкою могло б мати навіть деякі моральні чи матеріяльні цінноці для нашої справи. Але в тому діло, що більшість (такі бодай досвіди маю з життєвих зустріч) не старалась увійти шляхом подружжя у вищі круги чужого суспільства, ані не знайшла матеріяльної забезпеки. Нераз пригадувалась мені Лисенкова пісня про чумака, в якій він прохає:

Не давай мені дочку,
Давай краще наймичку...

Сумне, але правдиве. Чи можна тому всьому протиділати?

Вважаю, що це справа не така дуже легка, хоч усе таки можлива. Думка др. С. Парфанович слушна: **треба розвинути акцію посередництва.** Можна ріжно дивитись на таке — що так скажу — „механічне монтування" подруж, але, якщо йде про наших заточенців, то є це одиноко можливий спосіб зберегти їх для нації. Розумно і чесно поставлене посередництво — нехай і рівночасно наставлене на зиск — сповнить напевно корисну національну ролю. Тому бажаю з цілого серця, щоб започаткована др. Софією Парфанович у „Новій Хаті" дискусія не закінчилась міркуваннями і спогадами ріжних авторок і авторів, а щоб принесла в висліді інституцію, яка є направду потрібна.

В. Несторович.

*) Хоча ми вже замкнули дискусію над цією справою, містимо ще один голос, що приходить із конкретною пропозицією в тій справі. Ред.

На закінчення дискусії

Дискусія в справі подруж заточенців, що її започаткувала д-р Софія Парфанович, дала живий обмін думок. Обізвались заточенки й заточенці, відгукнулись також із краю. Всі годились у цьому, що мішані подружжя на заточенні ведуть до винародовлення. Але в чому причина того, що їх так часто заключають? Голоси з заточення пояснили це. Далека віддаль, чуже оточення приневолює шукати близької людини. А враз із тим байдужість своїх та легковаження заточенців як національного елементу штовхає до того. Лекше тут становище мужчин, що всеж таки можуть приїхати й вибрати собі дружину в краю. А вже жінки-заточенки, що не мають такого привілею, майже все здані на своє заточенське окруження.

Підіймались і голоси з краю, що закликали уділяти заточенцям більше уваги. Але найвиразніше поставила справу перша й остання дискусійна стаття. Д-р Софія Парфанович уважає, що справу подружнього посередництва треба „вивести з загумінка смішности" на ширше поле, а на думку ред. В. Несторович, це одинокий можливий і доцільний спосіб зберегти їх для нації.

Голоси двох поважних громадян здається вистачаючим доказом на те, що справа вже назріла. Та й часті подружні оголошення заточенців у наших щоденниках свідчать, що заточенці справді вже зрозуміли загрозливу небезпеку мішаних подруж. Та хто слідкує за ними уважно, стрічає поміж ними більше мужчин. Жінки-заточенки все ще вагаються, чи сягнути за цим радикальним засобом.

Ніде правди діти, подружні оголошення в газетах мають у нас присмак авантюрности. Трохи лячно здаватись на примху долі, що зведе тим оголошенням двох людей докупи. Та життєва конечність приневолює до цього. Чи не варто б призадуматись над тим способом? Може його можна б якось управильнити, ублагороднити?

Посередництво подружжя! Така інституція в інших існує і працює з успіхом. Закладають для тієї цілі бюра, або й працюють поодинокі особи. Полагоджують це швидко, дискретно й успішно. Здається, що було б і в нас поле для праці. Хіба немає в нас метких жінок із товариським тактом та життєвим досвідом?

Але як сказано, це є річ особистої зручности. Хоч уже було в нас кілька спроб, навіть почала була виходити спеціяльна матримоніяльна газетка, то все це не мало довіря широких кругів і занепало. Справу треба дійсно поставити „поважно".

Та заки повстане подружнє посередництво в повному того слова значінні, повинні забрати голос громадські чинники. Не для подружнього посередництва. На те потрібно іншого, лекшого підходу. Але для наладнання товариського життя заточенців.

Бо хоча вони віддалені на сотні кільометрів, то всеж врядигоди приїздять сюди. Більшість із них, це вчителі. Отже розпоряджають доволі довгими літніми й зимовими вакаціями, коли не рахувати ще свят.

Отже послухаймо голосу одної заточенки („Н. Х." ч. 5) і зорганізуймо літній з'їзд тих, що живуть поза межами нашого краю! Притягнім до участи рухливі краєві товариства, щоб заточенці приглянулись як найбільше нашому життю. Покажім їм наші надбання, культурні й економічні. А головне скріпім їх знову на довгі місяці теплом, що його відчули б у нашому окруженні.

Гадаємо, що наш заклик не пропаде без відгомону і вже незабаром подамо дещо до відома про цей новий почин.

СЕРЕД НАШИХ ПИСЬМЕННИЦЬ

Софія Парфанович, що дебютувала торік цікавою збіркою нарисів „Ціна Життя", розказує нам про себе. Яка була спонука до „Ціни життя"? Що ладить письменниця нового?

Окрім неї говорить Соня Бей, „письменниця без збірки", що пробує своїх сил у фейлетоні. Чому не видає книжки? Що спонукало її писати?

Цими відповідями закінчуємо анкету серед наших письменниць. Знаємо, що не всі взяли в ній участь. Та назріває нова тема, що не дає нам її докінчити. Це отвертий лист Ірини Вільде до Софії Яблонської у ч. 5 „Н. Х.".

Жінка-дружина, чи жінка-мистець? Ось питання, що його кинула сміливо Ірина Вільде. Питання, що тривожило все жінок-мисткинь. Чи не варто зупинитись на ньому?

Софія Парфанович, Львів

Ви, пані редакторко, поставили мені чотири питання: три, що на них відповідь дуже легка й коротка й одне, що над ним дещо довше доводиться задержатись. Може зачнім від цього довшого: що спонукує мене до писання, а зокрема, що спонукало мене до написання „Ціни Життя"? Думаю, що моя відповідь не буде цікавіша, ані оригінальніша від других відповідей на цю саму тему. До кожного діла спонукує людину якийсь внутрішній примус, чи потреба, почуття необхідности. Зокрема щодо писання є це дійсно якась хвороба інтелігентної людини. Ви погляньте скільки людей тепер пише та друкує, нові книжки й часописи множаться незвичайно скоро. А скільки то людей пише от так собі, про себе. Є це отже вплив якоїсь потреби так, наче б життя роздвоїлось. Одне, це те, що живе і творить будні і друге те, що на папері з отих буднів чи з-поза них творить кращий чи інший зміст. Мабуть кожна людина тужить до цього іншого та шукає його на свій лад: хто в музиці, хто в танку, хто в гульні, спортових чи інших емоціях, вкінці в писанні.

Дещо інакше мається діло з друкованням. Коли до писання треба внутрішнього збудника, до видруковання писань треба інших, інколи складніших психічних процесів. Хто має потребу поділитися з другими своїми поміченнями, а хто йде на підбій слави чи інших життєвих цінностей. Треба сказати, що теперішнє покоління молодих письменників скоріш рішається на цей крок і він не коштує їх стільки боротьби з собою, за і проти. Ми старші, що маємо перед собою клясичні, майже недосяжні зразки Шевченка, Франка, Коцюбинського й других, підходили до літератури зо святим тремтінням та завжди боялись піти туди з чимсь недосконалим. Тому багато наших писань лежало в теках. Щойно наші молодші товариші, що брали літературу приступом, осмілили нас перейти поріг цієї святині з тим, що маємо. Звідтіля „спізнені дебюти", „викінчена форма" і друге.

Не здержуватимусь ближче над причинами повстання „Ціни Життя". Тут тільки зазначу, що вони далекі від пропаганди, що її підозріває католицька преса, і загалом, якби цю книжку написав хто другий, вона неодного менше лякала б та непокоїла б...

Над чим працюю тепер? Вибачте чистокровні письменники, сини муз! Над... гігієною жінки. Не література, кажете? Ну, то потрібна популярна медицина.

Хотіла б я видати в осені другу збірку нарисів — не лікарських. Вони в мене в рукописах. Після того хотілося б оповісти дещо про Іллю Гавриловича — черепаху, про життя й геройську смерть латастої кітки Бої, про...

На четверте Ваше питання, чи потребую студій і яких, відповіла б я щойно після виконання згаданих діл, але якщо хочете знати тепер, то скажу: мені треба б простудіювати літературу відносно студентської еміграції в Празі, куди мене провадять мої дальші літературні пляни.

Соня Бей, Ґродзіско

Ще в школі дивилися на мене, як на майбутню письменницю, але признаюся, що я сама не мала тих амбіцій. Мене тягнуло до музики і я мріяла про те, щоби тій ділянці віддатись всеціло.

Це було до часу, коли я пізнала свого чоловіка. Якось так склалось, що серед наших розмов про музику, сходили ми часто на літературні теми. І ось я не счулась, як — дякуючи йому — появилася в друку моя перша новелька, а за нею друга, третя... Мій чоловік випровадив мене на прецікавий шлях літератури. Не вагаюся признатись до того, що до сьогодні він робить усе, щоб створити мені відповідну „атмосферу" до писання. Це його амбіція і коли мені щось „не йде", то він тим більше зажурений, як я...

Підчас писання переслідує мене втомлива непевність. Кожний сюжет видається мені банальний, нецікавий; завжди зявляється думка, що „все те було". — Ось це й є головна причина, що пишу назагал мало.

До того долучуються ще невід-

кличні аргументи, як фахова праця та звязана з тим недостача часу.

Іноді лише впадаю наче в транс. Пишу тоді швидко, гарячково, думка ловить думку, перескакує, томиться і — втомлена підпадає під холодну розвагу. Так написана річ не вимагає майже ніколи перерібки і йде просто до друку.

Звісно — це не є „праця", а скорше імпровізація, більш чи менш удатна. І саме така імпровізація, ці — лише одним махом кинені малярські мазки — відповідають мені найбільше.

Люблю дуже повість, але сама не спромоглась би на неї ніколи. Мій жанр — це оповідання, а головно — новеля. Зупинитись на якійсь події коротко, приглянутися їй через сильно побільшуючі шкла і — шукати далі — оце те, чого вимагаю від свого пера. Не хочу і не вмію „розводитись".

Чому досі не видала я збірки? Склалися на те всі ті причини, що їх навела вгорі. Разом із тим моя амбіція (може тут і не на місці) не дозволяє мені видати її будьяк. До цього треба би мати більше витривалости, самопевности і відваги.

Ті прикмети стараюся впоювати в себе і тому тепер частіше і сміливіше призадумуюсь над „все одно"... збіркою.

КАРНАВАЛ НА „ЦЕНЗУРІ"

Ховаємо карнавалові „причандали". Суконка йде десь там у глухий куток шафи, а за нею і пантофельки, торбинка і все інше, ховається по кутках. Бо на перший плян уже починає висуватись, упоминаючись за свої права, весняний костюм, а тепле сонце примушує нас думати про соломяний капелюшок.

З якими почуваннями ховаємо вечірню сукню? Чи вдоволені ми, що „маємо врешті спокій, що нарешті виспивось" — чи може жаль нам трохи за карнаваловими переживаннями? Несмак і розчарування, чи може приємне вдоволення відчуваємо при тім, коли востаннє ховаємо сукню? — Ці наші почування — це й найкраще свідоцтво для карнавалу. Це для нього степень: „добре", „дуже добре", а може „відзначаюче?" А може є такі, що скажуть: „недостаточно?" Можливо, що кожна з нас видалаб інший осуд, залежно від того, які особисті переживання, успіхи чи невдачі приніс цей карнавал. Але постараймось бути обективні.

— Отже судимо його. Для обективности порівнаймо з торічним. Або... В шафі знайшла я запрошення на баль „Академічної Громади" з року 1902. Перший баль у великій салі Фільгармонії. Варто би засягнути інформацій, як то було і тоді знаменито: гірше тепер чи ліпше.

Отже — велика сензація, що на всі зїздиться вся провінція. Інша річ, що як би не провінція, то на салі було би пусто, а так — біля 400 люда. Усі вважають, що це нечуваний розріст українців, що аж стільки люда зійшлося на одному балі.

А цьогорічний карнавал душився у салях, навіть тих більших. „Червона Калина" зібрала до півтора тисячі людей. А чи можливо було уявити собі ще навіть минулого року, щоб рівночасно відбувались, крім дільницевих забав, двоє більших вечерниць і всюди було повно, декуди навіть за-повно? Про те щоб, як то колись бувало, знати не то всіх, але навіть половину присутніх на салі — не може бути й мови. Навіть за знайомими можна тут годинами даремно шукати. Отже в кожному разі під оглядом скількости забав і тих, що бавляться, треба поставити „дуже добре", а може навіть „відзначаюче". Бо в кожному разі охота до розваги була!

Але й те не без тіни. Бо у відповідь на те, „карнавал" обурюється. „Що ви знаєте — каже — це зовсім не „відзначаюче" — це „зле", бо що з того, що є охота до розваги, коли нема де розважатись. — Усюди душусь, або мушу на гарячу салю напускати зимного воздуху і тоді мої прихильники перестуджуються. Чи багато було цього року можливих вальчиків? Правда, що ні? — бо за тісно".

Стає нам сумно, бо нагадав нам „карнавал" нашу стару болячку — салю. І зараз так думаємо, що не тільки з огляду на тісноту треба би застановитись над власною салею, але теж через гроші, що в таких скількостях ідуть у чужі руки.

А тепер дальше до карнавалу. Треба признати, що наша вечірня саля не тільки тепер повніша, але відзначається теж елегантністю. Скільки ж бо прегарних, зо смаком продуманих тоалет! І тих молодечих, стилевих, що все ще не виходять з моди і тих більше вибагливих. А які ж то зачіски з кучерів, валочків, які ж гарні прибрання голівок квітами! А самим голівкам хіба щось бракує? Дивуєшся звідки беруться все нові лиця і все такі свіжі й гарні.

Але до мужеського пола всеж таки є певні претенсії. Ми знаємо, вам тяжко вистаратись про власні фраки чи смокінги, не всі мають чорне вбрання, але — вибачте — я не дуже то вірю, щоб це була одинока причина, що на „великих вечерницях" побіч фраків — ріжноколірові сорочки. — Я переконана, що на 50 відс. це таки недбалість із вашої сторони, або просто свідоме нехтування принятих звичаїв. Зрештою якщо не маєте відповідного строю, уладьте скромні вечерниці, де всі будуть однаково, скромно вбрані. Бо ми всетаки живемо в Европі і покищо придержуємось її звичаїв. Як великі вечерниці, то нехай будуть великі.

Але назагал можна сказати, що в тій ділянці карнавал не зле преписався. І тут може мати „добре" (якби не ті мужчини, було б ще ліпше). А настрій, а гумор? Це вже особиста річ кожного, але всетаки такий гучний карнавал хіба і в тій ділянці заслуговує на „дуже добре".

А якби так спитав мене хтось, що мені з цілого карнавалу найліпше подобалось, я сказала б: прекрасний вальс на „Молодій Громаді" — під звуки стрілецьких вальсових пісень. Ось і вигад! Геть із чужими мельодіями, а що гірше словами ріжних „танґо мільонґа". А крім того подобався мені лянсієр на вечерницях адвокатів. Хто його не бачив і не сміявся разом з нами, той того не зрозуміє. Але я раджу, спробуйте на другий раз заранжувати лянсієра на ваших вечерницях. Переконайтесь, які вальори має лянсієр.

Ось засоби, щоб переломити стіну байдужности і чужости, що ділить нас на вечірній салі.

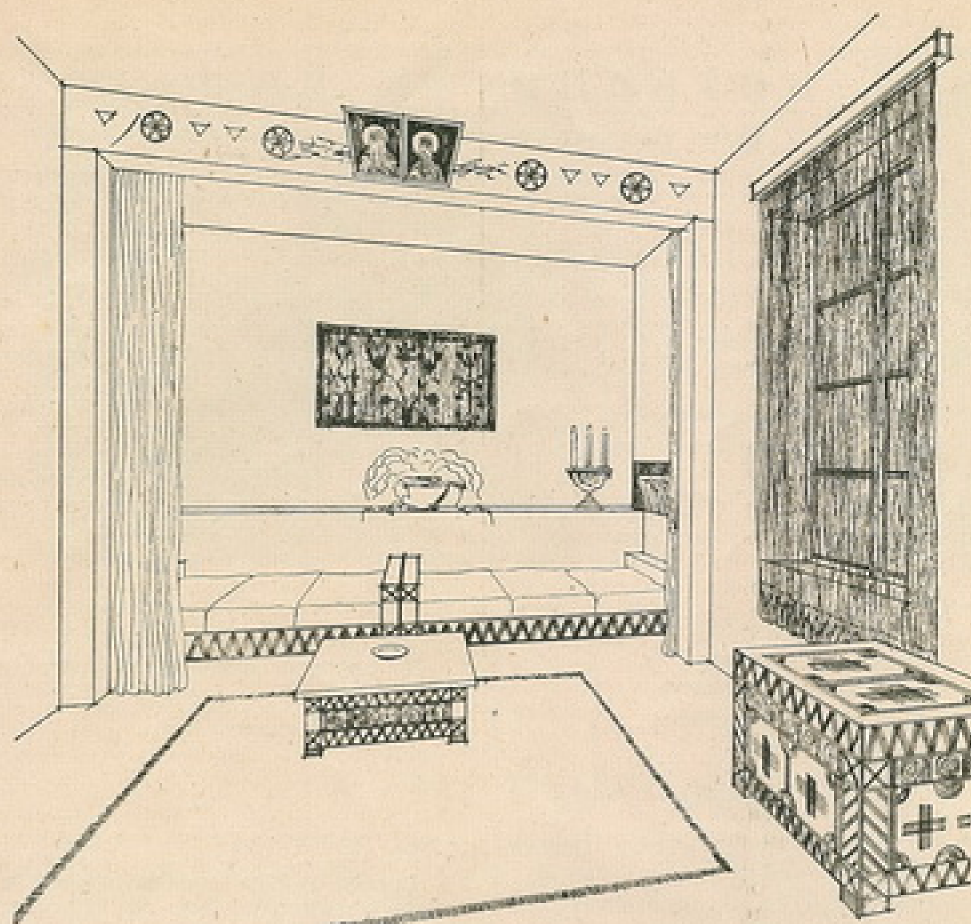
Уна

М. Чапельська.

Українське помешкання

СПАЛЬНЯ

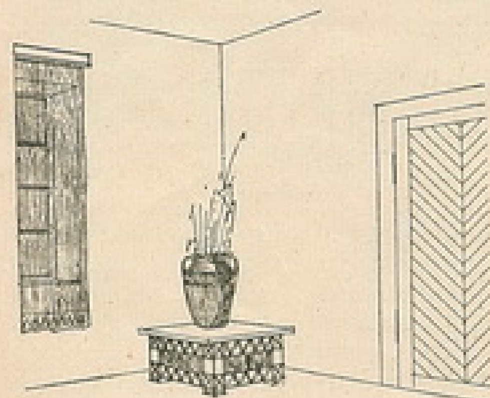
З усіх кімнат спальня повинна бути уладжена якнайпростіше, найпогідніше і найспокійніше. Повинна мати можливо найбільше воздуху, тому треба з неї усунути всякі непотрібні меблі. Плянуючи нашу хату, ми вже заздалегідь мали це на увазі й тому призначили місце між кухнею і спальнею на купальню та шафи, що їх народня хата не знає; тим здобули ми простір, що їх у звичайній спальні займають дві великі шафи на білля та на одяг. Шафу з біллям на постіль і рушниками заступає скриня під вікнами (ч. 5. рис. І. і II.). Вона має рівночасно й декоративне призначення, бо з незграбної та великої шафи важко зробити предмет, приємний для ока. В пересічній хаті є це конечна невигода, але, плянуючи

У заглибині примістились два тапчани й поличка над ними.

власну хату від самого початку, можна обминути її так, як ми це зробили. Може дехто, хто числиться з грішми, а таких є в нас переважна більшість, подумає, що скриня це річ доволі дорога. Одначе шафи — теж коштовні меблі, а коли їх заступимо шафами в заглибинах стін, або сховаємо в сінках між кухнею та спальнею, тоді вони можуть бути зовсім скромні, з дешевого матеріялу, а гроші заощаджені в цей спосіб вистачать на гарну скриню, що до речі, стилем куди краще підходить до українізованої кімнати.

В нашій спальні сільське ліжко заступають тапчани, уставлені в заглибині один за одним (ч. 4—4. рис. І. і ІІ.). Вони роблять подекуди

Куток у спальні.

враження низької та широкої лави і творять затишний та милий куток, де приємно засипляти по цілоденному труді й будитись до нової праці. Наше сільське ліжко є високе та невигідне, не має ніяких декоративних можливостей. Поминувши те, що воно непрактичне, робить враження шпитального ліжка, а це зовсім немила й небажана нотка в мешкальному домі. Тапчан має ще ту додатну сторону, що постіль можна сховати під матерацами та сіткою, а тоді кімната тратить свій інтимний та недискретний характер спальні, що в малих домах є побажаним плюсом.

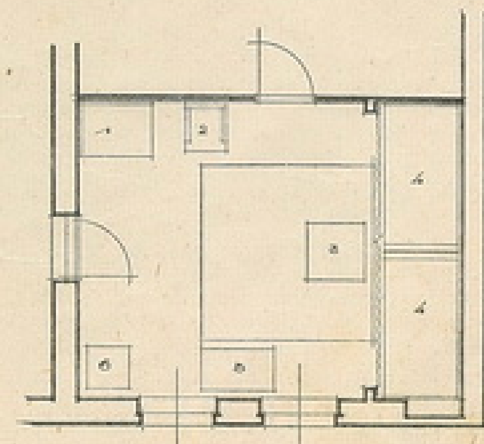
Наша спальня має ту перевагу, що завісками — із самоділу, мальованки чи відповідної пасманистої або кратковaної верети — можемо заслонити тапчан і дістанемо незалежну осібну кімнату, де можемо навіть приймати гостей.

Цьому зовсім модерному та европейському способу уложення тапчанів надає українського характеру малий сволок над заглибиною та ікони, уміщені високо під стелею, заквітчані великодніми базьками, як у сільських хатах. Для тих, що залюбки читають у ліжку, спеціяльно придумана вмурована поличка на книжки, чи часописи й свічник, що замість свічок має вкручені високі жарівки, які дуже добре імітують їх. Поличка над тапчанами, виступ, що на ньому уміщені свічники й кераміка з живою ростиною, а також столик (ч. 3. рис. І. і ІІ.) заступають нічні столики, що їх сільська хата не знає, та що дуже потрібні в міській.

Різьблений орнамент повторяється ритмічно в обох столиках, тапчанах та скрині і це надає кімнаті спокійну і непереладовану цілість. Між дверима до купальні й печею (ч. 1. рис. І.) стоїть вигідний фотель (ч. 2. рис. І.). З браку місця обговоримо його в найближчій статті.

Тут мабуть найлегше витворити собі приємну та спокійну колірову гаму. Припустім, що тапчан покриваємо меблевим самоділом природньої теплосірої вовни, тоді малий килимок над ними міг би бути синій; є це тло, що дуже часто виступає в народніх килимах. На завіски при ниші надавалася б тоді, як сказано вище, мальованка, друкована темносиньою барвою, а килим на долівці міг би бути також із природньої сірої вовни в трошки темніших відтінях. Щоб розбити монотонність цього двобарвного кольориту, на тапчани можна покласти подушки, пошиті з помаранчевої космацької запаски, перетиканої золотом. В місточку Олеську недалеко Львова, є робітня, де можна замовити серветки і завіски до вікна, роблені селянками з сільських матеріялів. Це прегарні речі, що дуже добре надаються до модерної европейської та зукраїнізованої кімнати.

Тому, що дехто любить мати квіти в спальні, у куті між входовими дверима та вікном приміщено столик (ч. 6. рис. І. і ІІІ.), що на ньому можна поуставляти живі квіти у посудинах з народньої кераміки, або зимовий букет із трав чи листків у високій вазі теж із сільської кераміки.

Плян спальні.

Наталка Гаврих.

Сезон помаранчі, цитрини, ґрейп-фрута

Надходить час, що господині мають великий клопіт із віджививою родин. Кінець зими, а початок весни це дні для нашого організму дуже небезпечні. Брак апетиту, втома, мала відпорність організму на ріжні хвороби, всякого роду перестуди це не є примхи, як у дітей так і дорослих.

Це брак вітамін у нашій поживі.

Свіжих овочів майже немає під цю пору, городовина вже також не має цієї вартости, що в літі, чи в осені.

Тому то мусимо впровадити у харч хоч мінімальну скількість заграничних овочів. Обнижка цін помаранч позволяє тепер, хоч час від часу подати цей овоч на нашому столі.

Помаранча, крім вітамінової вартости, має велику вартість мінеральну. Має вапно, що спеціяльно дітям є дуже потрібне до будови костей. Крім того ці овочі дуже добре підходять як десер на ріжного роду гостини.

Подам кілька способів їх приряджування.

Вітаміновий компот із помаранч.

Помаранчі пооббирати, покроїти в кружки, укладати в салятирці, перекладаючи цукром, заляти вином.

Зладити це на 2—3 год. перед поданням.

Ґрейп-фрути.

Подаємо їх у такий спосіб, що перетинаємо на половину, посипаємо мілким цукром, виносимо на зимно, 2—3 г перед поданням.

Креми в чашках із помаранчевої лушпини.

4 жовтка
12 дека цукру

1 деко желятини
4 ложки води

сок з одної помаранчі
сок із цитрини до смаку
4 білка

1. Приготовити чашки з помаранч.
Палестинські помаранчі обмити, надтяти вершок, підважити його пальцем, відкинути. Долішну частину помаранчі, також підважити пальцем, шкірку, легко вийняти помаранчу. Край чаші з лушпини повитинати в зубці. Жовтка втерти з цукром. Розпустити желятину гарячою водою, вставляючи її до другого горшка з кипячою водою (не варити на кухні). Додати сок із помаранчі й цитрини. Вбити шум, вимішати всі складники разом додаючи желятину. Як крем зачинає гуснути, виляти до чашок приготованих із помаранч.

4 жовтка
12 дека цукру
сок із двох цитрин
сок із двох помаранч
1 і пів дека желятини
4 ложки води
2 білка
чверть л. сметанки

До другого крему додати сметанку чи сметану, вбиту на піну. Спосіб роблення такий самий.

Овочева сирівка.

20 дека сливок
10 дека фіг

1 помаранча
2 яблука
пів грейп-фрута
5 дека оріхів

5 дека цукру
вода
сок із цитрини

Сливки і фіги сполокати, заляти на ніч кипячою водою. На слідуючий день, покроїти в паски. Помаранчу, грейпфрут покроїти в кістку. Вимішати все разом, доправити цукром і соком із цитрини до смаку. (Можна дати трохи вина).

Наложити в чарки, посипати січеними оріхами, прибрати.

Помаранчі в ґаляреті.

три чверти л. води
сок із цитрини
цукор

1 і пів дека желятини
4 ложки води

3 помаранчі

Зробити лімоняду з води, цукру і соку з цитрини. Розпустити желятину, додати до лімоняди. Помаранчі пооббирати, покроїти в кружки, уложити частину на дно форми, заляти ґаляретою, а як застигне, уложити другу верству, заляти знов ґаляретою. Добре застудити. Перед самим поданням виложити на полумисок, чи шкляний таріль.

З нашого досвіду

(Провадить Наталка Гаврих)

1. Як відчищувати меблі? Тепер приходить час весняних порядків, отже добре було б щось про те написати.
Олена Р.

2. На останньому показі „Нової Хати" показували овочеві креми. Один із них (помаранчевий) потребує сметани й я не знаю, чи можна вжити до цього сметану з „Маслосоюзу", бо вона доволі рідка. Прошу на те відповісти.
Львовянка.

3. У статті „Приняття" згадано кілька разів страва „vol-au-vent". Просимо подати докладніше припис цієї страви.
Стефа Н.

1. В найближчих числах „Нової Хати" буде про це мова ширше. Не знаю докладно, про які меблі йде. Думаю, що про меблі політеровані, тому подам певний плин, що ним можна їх відсвіжити.

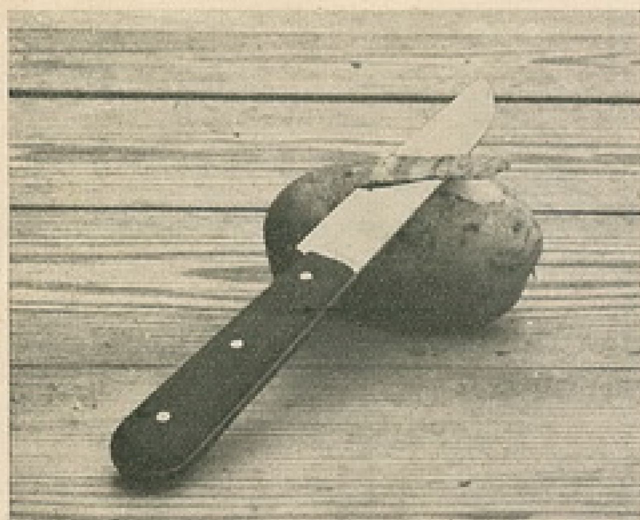
Беремо в однаковій скількості льняного олію, оцту й терпентини. Витирати цією рідиною меблі, опісля фляннелею, або мягкою вовняною шматкою витерти до полиску.

2. До кремів сметана „Маслосоюзу" дуже добре надається. Вона вбивається знаменито. Те, що вона рідка, нічого не шкодить, бо має відповідний процент товщу. А це у сметани найважніше.

Також важна температура. Сметана не сміє бути тепла, себто стояти в кухонній температурі. Найкраще держати її перед тим у коморі, або в посудині з зимною водою.

А вкінці, коли хочете мати дійсно густу сметану (хоча повторюю, що це для вартости її не є важне), то купіть її день наперід, за ніч вона вам прегарно згусне.

4. Страву „vol-au-vent" демонстрували на господарських показах „Нової Хати" ще в жовтні м. р. Тоді й подано опис цієї страви. Та для нових передплатниць подамо ще раз точний припис із світлинами в черговому числі.

Добрий ніж до бараболі. Коротке вістря з нержавіючої сталі, коротка не надто тонка деревляна ручка.

На звичайний ніж можна заложити сталевий вклад, що регулює грубість лушпини.

Обирання бараболі

Мабуть усі вже знають, що від приладжування бараболі залежить вся її відживна вартість. Особливо в країні, де вони становлять підставу поживи, цю відживну вартість треба шанувати. Тому легкодушне обирання, або зливання води приносить велику шкоду.

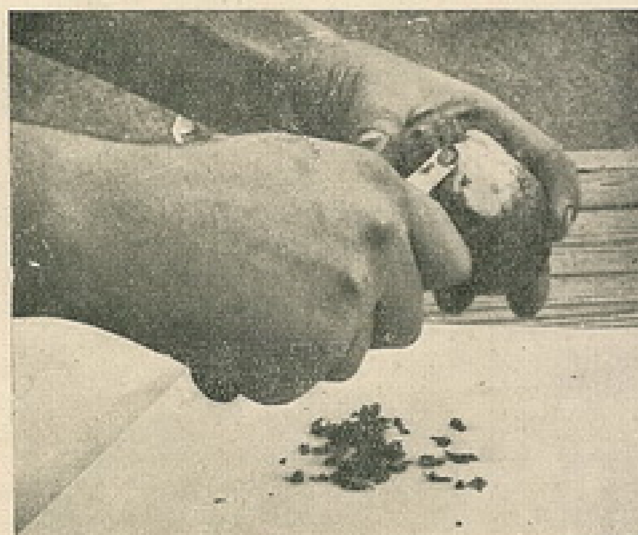
Знаємо, що найбільше відживних складників відпадає при обиранні. Дальше сполікування й варення бараболі обнижує її вартість. Тому найкраще варити бараболю в лушпині, або пекти її так. Із вареної бараболі шкірка злазить тонким папірцем і залишає найціннішу частину, що прилягає до неї. З печеної шкірка так легко не злазить, тому цього способу менше вживають.

Найтонше обирання бараболі все марнує трохи її відживних складників. А при грубім і недбалім тереблєнні ця шкода ще більша. Найбільше повинно відпасти 10% ваги, себто при 1 кг бараболі, лушпини повинно бути 10 дека. При гіршій якості бараболі, що має багато й глибоких очок та обліплена землею, цей відсоток ще зростає. Тому краще все восені купити добру її якість.

Щоб зменшити скількість відпадків, треба: 1. садити добру якість бараболь або таку купувати, 2. теребити вміло, 3. справити собі відповідне знаряддя.

Подаємо тут кілька світлин ножів. Пані дому старається бараболі не обирати, бо воно дуже нищить руки. А дівчині „не хочеться" теребити уважно, бо вона вважає це зайвою примхою господині та ще й скупством. Але коли доставимо їй відповідний ніж та слідкуватимемо за уживанням його, дівчина скоро привчиться до нього і буде його вживати.

А тим господиням, що не мають домашньої помішниці, варення бараболі в лушпині радимо ще більше. Треба тільки перед варенням її добре обмити й щіткою вишурувати. Тоді не ввійде багато бруду до води.

Ніж до шкробання молодої бараболі. Як тримати ніж і бараболю.

Спеціяльний ніж, що тонко обирає бараболю. Щоправда дорогий, бо призначений лише для тієї цілі.

Мати й дитина

Стефанія Коренець, лікарка.

Брак апетиту у дітей

Причиною цього частого прояву є хоробливі зміни організму, викликані гострими або проволочними інфекційними недугами; ці недуги спричинюють зменшене виділювання соків у кормовому проводі. При гострих інфекціях цей обяв є тільки часовий, при проволочних тривалий і доводить до винищення організму, зменшення його відпорности, себто здібности боротися з інфекцією.

Тут на першому місці треба поставити туберкульозу, що у своїх початках нічим назовні не маніфестується, ,як тільки нехіттю до їжі, а вслід за тим щораз то гіршим виглядом, блідістю. Цю форму туберкульози початково легко опанувати. Одначе вона є вихідною усіх тяжких туберкулічних змін, ,якщо її злегковажити або переочити. Ця перша укрита форма туберкульози, це туберкульоза легеневих залоз, популярно названа невинно „гручолками". Назва ця введена полохливими лікарями, що бояться отверто сказати правду та повчити про наслідки, щоб не викликувати переполоху. То-ж багато родичів освоїлось із цією назвою, приймає її спокійно, не вважаючи цього недугою, а радше зміною, аналогічною до побільшення мігдалків і не зясовує собі, скільки тяжких наслідків може потягнути за собою занедбання цієї першої стадії туберкульози.

Туберкульоза легеневих залоз, це зміна в організмі дитини, що виступає після інфекції туберкульози. Залози це є перша сторожа, яка задержує туберкулічні прутні, що дістались до організму, та зводить із ними боротьбу. Вислід цих змагань залежний від загального стану організму, його життєздатности, відпорности. Якщо залозам вдасться знівечити, стравити прутні, організм урятований, процес туберкульози зліквідований; остають по ньому тільки близни у залозах, що їх частина перестає працювати, вапніє. Коли одначе прутні перхудожуть, залози розмякають, розпадаються і прутні розсіваються по всьому організмі, викликуючи мілярну туберкульозу або туберкулічне запалення мізкових оболон. Тож на цю початкову форму туберкульози, що маніфестується нераз тільки нехіттю до їжі, треба завсігди звернути увагу.

Друга причина неохоти до їжі, походження чисто психічного, виступає у дітей нервових, часто в одинаків, або дітей, що одинокі виховались після смертних випадків попередніх дітей, або у наймолодших в родині. На таких дітях зосереджується зацікавлення всего окруження, що його вони тиранізують і осягають усякі свої цілі цим, що негативно ставляться до їжі. Методи, що ними послуговуються малі тирани, є ріжні. Є діти, що лінико пережовують і тому не вміють їсти ціпких страв ,інші судорожно затискають при годуванні уста, другі вправді приймають їжу до уст, та ховають її у кутки поміж зубами і щокою, та годинами її там передержують. Найсильнішим оружжям у руках малих тиранників це блювання, що ним вони добивають своє перечулене окруження. Найліпшим засобом при лікуванні таких дітей є зміна окруження, цього нервового, перечуленого, яке впоює в дитину переконання, що вона коли їсть, робить ласку.

У старших невропатичних дітей виступає блювання під впливом схвилювання, психічного напруження, так приміром рано перед наукою, навіть при порожнім шлунку. Цю форму нервового блювання тяжче усунути, бо вона вже глибоко закорінена в конституції, та не уступає так легко, як попередня під впливом зміни окруження.

При всіх формах нехіт до їжі, першою річчю є обчислення скількости харчу, що його дитина відповідно до свого росту і віку має приймати, щоб покрити запотребування свого організму. Тут треба узглянити ще й додаток на ріст і відкладання товщу. Цю віджину слід подавати у сконцентрованій формі, щоб дитина у малій скількості діставала якостево обильний харч. Тому найважнішу ролю відграє тут спосіб приладження та відповідного сконцентрування страв. Подаючи дитині велику скількість мало вартісного харчу, збільшуємо в неї нехіть до їжі, перетомлюємо її, а рівночасно зуживаємо всі соки кормового проводу на перероблення тих мало вартісних, під оглядом відживи, страв, що їх більша частина відходить із організму невикористана та не покриває його запотребування.

Примір сконцентрованої поживи, обчисленої для 8-літ:

7. год.: Шклянка молока (какао, чеколяда) з яйцем і 17 грамів цукру, 30 гр. хліба і 8.5 гр. масла.

10. год.: 1 яйце, 30 гр. хліба, 8.5 гр. масла, овоч.

13. год.: 100 гр. зупи (6.5 ложки) 40 гр. мяса, 100 гр. ярини, 90 гр. лакоминки, 150 гр. овочів.

16. год.: Шклянка молока, 17 гр. цукру, 25 гр. хліба, 8.5 гр. масла.

19. год.: 150 гр. каші, 20 гр. солодкого сира, 15 гр. чеколяди.

Важним помічним чинником при відживі заінфекованих туберкульозою дітей, це лежання. Перших 14 днів при початку лікування дитина мусить лежати. Опісля встає тільки до миття і їжі. З часом лежить тільки в означених порах, а саме: перше снідання зїдає в ліжку, опісля встає. Дві години перед обідом верандує, встає до обіду; по обіді лежить 2 години, потім встає і кладеться спати після вечері. Поза тим воздух і сонце (верандування, опісля проходи) побуджують апетит, та разом із доцільною відживою підносять загальний стан здоровля дитини.

Др. П. Біланюк.

Забава немовлят

До недавна були та ще й тепер є люди, що дивляться на дитячі забави, як на річ без котрої особливо старші діти можуть цілком добре обійтися. Вважають, що забава це зайва витрата енергії, бо не тільки що до нічого не доводить, а ще й спричинює густо-часто старшим людям клопоту, а то й шкоди. Правда, є й такі люди, що вважають, що дитина мусить бавитись і мати забавки, але при цьому не розбираються, яких саме давати дітям забавок. Не розбираються і в тому, чому саме діти бавляться, чим є забава для дітей.

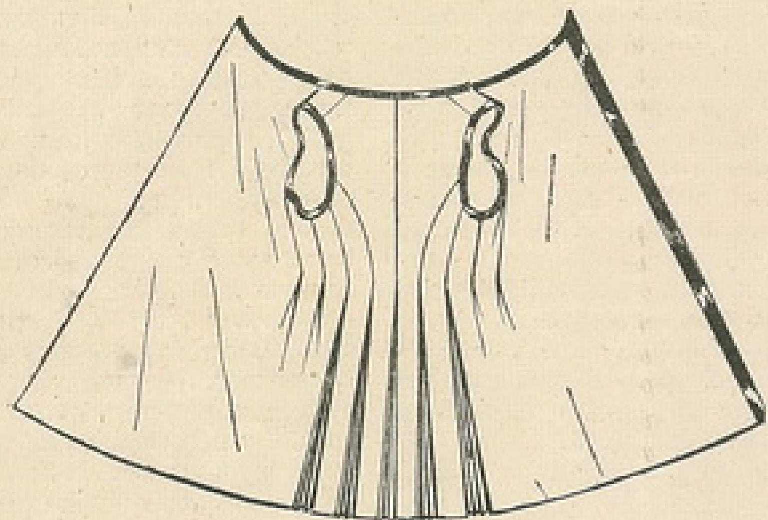
Приглянь мося забавам дитини що є в першому році життя. Придивіться дитині чим і як вона бавиться і легко зрозуміємо, яке велике значіння має забава в психічному і фізичному розвитку дитини.

Дитина в перших днях свого життя не тільки тому така безпомічна, що є крайно слабосила, але й тому, що всі рухи дитини незгарморнізовані. Кожному, хто тільки обсервував немовля, мусіло впасти в очі, що рухи дитини порозкидувані, несуцільні. Здається, що кожна частина тіла провадить своє власне рухове життя: права рука своє, ліва своє, теж саме діється з долішніми кінчинами, а навіть очі в перших місяцях життя дивляться на свій лад, кожне зокрема. Але ці рухи є для дитини найкращою забавою, що справляє дитині куди більше радости й щастя, як спортовцеві, що відніс побіду на олімпійських ігрищах. „Виргання" ніжками, вимахування рученятами, покручування голівкою, отвирання уст й висолоплювання язика, хапання, дотикання, дряпання, шкрябання, плюскання у воді і т. д. — це все найкращі форми забави дитини в її першому році життя. Не треба доказувати, що ці рухи є дуже важним чинником розвою дитини. Дитина любить кожну таку забаву без ліку повторяти, бо забава, це для неї джерело вправи мязів, джерело вдосконалення й згармонізування рухів. Повторивши все безконечно, зачинає дитина опановувати свої рухи, зачинає добувати владу над своїми руками. Руки дуже скоро перестають провадити своє власне життя, зачинають слухати дитини й спрямовуватись тільки в ту сторону, де дитина їх посилає. Те саме діється з ніжками, шиєю, очима і т. д.

Тому нерозумно засипувати дитину купованими забавками вже тоді, коли вона щойно зачинає немов випробовувати свої знаряддя руху, дотику, зору, слуху і ін. У цьому віці дитина цікавиться передовсім своїм власним тілом: Рука чи нога, що в якийсь чудовий спосіб ще без її відома рухається, її загадочні пальчики — це незаступні забавки дитини в перших місяцях життя. Того роду забаву бачимо у всьому звіринному світі: малі котики чи песики бавляться в такі рухи, що їх пізніше будуть виконувати направду (ловля мишей, хватання клами ворогів).

Щойно тоді, коли дитина привчиться сяк так уживати своїх рухових і змислових знарядів, вона зачинає відчувати зовнішний світ. Тоді треба підбирати їй відповідні нескомпліковані а дуже, дуже простенькі забавки: тарахкальце ділає на слух, але якщо воно яскраве, дитина бавить красками і свої очі; рівночасно заносить його до уст та досліджує своїм смаком, не говорячи вже про те, що дотикає його раз-у-раз своїми пальчиками і вимахує руками. Тільки такі прості забавки, що їх дитина в цьому віці розуміє, причиняються до її фізичного й психічного розвою. Вони стають її першим учителем.

Форми для всіх

Ч. 959. Полтавська корсетка. Шиється її з сукна (даментуху) або оксамиґу темної краски. Край корсетки при шиї, пахах і бік, де застібується обведений лямівкою з іншого матеріялу. Лямівку даємо того коліру, що підшивка. Краска підшивки є все інша, як верх корсетки.

Можна також обшити корсетку оксамиткою або коліровою тасьмою, що її купуємо готову. Тасьма може бути гладка або зубчаста.

Складові частини форми:

1. Половина середини плечей.
2. Бік плечей.
3. Бік переду.
4. Перед.

Форму можна дістати у величинах: I., II., III.

Виміри для величини:	I.	II.	III.
Обєм горішний	85	90	100
Обєм бедер	94	98	110

Потрібно 2.50 м. матеріялу поодинокої ширини.

Як кроїти корсетку?

Найперше порівнати виміри особи на яку шиється з вимірами форми. Справлену форму розложити на подвійно зложений матеріял, обрисувати крейдою довкруги контури й викроювати. Докладно зазначити усі значки, що є на формі.

Як шити корсетку?

1. Скроєну корсетку зфастриґувати, допасовуючи усі значки й цифри і спробувати на особу, що для неї призначена.

Корсетка має прилягати до стану, тому треба спробувати, щоб не була заширока.

2. Зішити усі бічні шви й вшитку на машині.

3. Зішити рамена.

4. Зложити складки, як назначено на формі й зафастриґувати.

5. Розпрасувати усі шви й складки.

6. Вилямувати лямівкою або нашити тасьмою перед корсетки, довкруги шиї й пахи.

7. Загнути долину й викінчити ручно-крито.

8. Цілу корсетку випрасувати з лівої сторони.

9. Скроїти підшивку, таку як верх корсетки.

10. Зішити підшивку й розпрасувати усі шви.

11. Випрасовану підшивку припнути шпильками до корсетки й прифастриґувати.

Підшивку треба все наддати, щоб відтак не стягала верху. Коли підшивка прифастриґована, спробувати на особу.

12. Пришити підшивку ручно (крито).

ДІТИ ЛЮБЛЯТЬ ПИТАТИ...

Якими питаннями засипують нас діти щодня, те знає кожна мати. І звідки тобі це до голови приходить? — думає собі неодна мати, коли прийдеться їй відповісти на якесь особливе питання. Бо й неодне клопітливе питання вміє завдати мамі цікава дитина. Та мабуть ніхто не був ще в такому клопоті, як пані Н. тому тиждень. Восьмилітня донечка Марта побачила у маминій шуфлядці щадничу книжку з одного чужого банку. А Марта вміє вже читати... „Мамусю, що це за книжечка?“ — „Це, доню, щаднича книжка з банку“... „А чому вона не українська? Хіба нема українських банків? Я ж читала недавно з журналику, що є також українські банки, наприклад Земельний Банк Гіпотечний... Чому там не складаєте ощадности?“ Легко Марточці запитати — та нелегко мамі відповісти. Тому будьмо дискретні і киньмо заслону на те, що сказала пані Н. своїй доні, яка так збентежила свою матір. Скажемо тільки, що ця мати була тактовна і швидко направила свій промах, який так згіршив її дитину. За кілька днів ніби ненароком положила на столі книжечку з українського банку. І мудра головка малої Марточки заспокоїлася. Бо побачила щось таке, що і в очах дитини є цілком природне і зрозуміле... А саме: що українці повинні щадити в українських банках.

З ЖИТТЯ НАШОГО ТЕАТРУ

До нашої столиці недавно загостив театр Карабіневича.

На жаль через недостачу салі театр дав тільки дві вистави, а потім ще кілька вистав дав на Знесінні.

Перша вистава це **Гетьман Полуботок** в інсценізації Лужницького. Це як каже заголовок, історична драма.

Але для нас цікава друга вистава. А саме: **Пісня Бескиду,** перша лемківська песа на 3 дії зо співами і танками Лукавиченка.

Це новинка на нашій сцені. Часи Хмельниччини, боротьба селян за визволення з панщини. Акція відбувається в лемківських горах. Автор ввів трохи романтичного елементу мабуть в тій цілі, щоб можна вивести третю дію, з весільними обрядами, співами та танками в лемківському говорі. Авторові йшло мабуть про лемківський побут, за що йому належиться повне признання. Гра акторів була бездоганна, свобідна, витримана в стилі. Цікаво було побачити на сцені звичаї, що на жаль тепер таким скорим темпом затрачуються.

Музичний провід спочивав у руках **п. Гудечка,** що прекрасно достосувався до цілості й по мистецьки вивів лемківські мотиви, які мають в собі своєрідний чар і такі інші від других.

Олександра Д.

ТВОРІМ УКРАЇНСЬКУ МОДУ

Хіба це можливе? скажете.

Та ж не можемо всі ми одягатись наперекір цілому світові! Сільська гунька таки в місті непрактична. А вже щодо матеріялів, то то таки воно не піде. Бо ж годі нам одягатись лише в полотно, або бите сукно!

Ні, такої української моди не хочемо. Українська мода це не виключно доморобний матеріял, чи сільський крій. Цей одяг у місті був би крайно непрактичний. Та й доморобними матеріялами не можна всіх наших потреб заспокоїти.

Але ми хочемо, щоб наше міське вбрання мало свою питому нотку — свій самоділ, або свою вишивку, чи стилізовану народню форму.

Чи не думаете, що це було б гарно? Справді, отих кілька спроб, що їх досі бачили ми, лише заохочують до того.

Відважних було мало. Піонірками в тій ділянці були О. О. Кульчицькі в Перемишлі, що прегарно вміли достосовувати вишивку до вбрання. Тут і там пробували й інші. На вечорі вишиваної сукні у Львові бачили ми цікаві спроби Олени Турин-Лукашевської й Генрики Нагірної. А недавній карнавал приніс нову несподіванку — вечірню сукню М. Чапельської, що її тут подаємо.

Свого часу писали ми про спроби стилізації, що їх переведено в Канаді. Народній Дім у Торонто влаштував навіть вечір української моди, де пані виводили стилізоване вбрання після мистецьких зразків.

Найвищий час уже й нам думати про українську нотку в нашому вбранні. Літній сезон для цього краще надається.

В тій цілі влаштовує кооп. „Українське Народне Мистецтво" конкурс української сукні. Моделі проектують наші мисткині. Участь можуть взяти всі прихильниці цієї справи, але користуватись тільки моделями кооперативи „У. Н. М."

Конкурс закінчиться ревією української сукні влаштованої спільно з кооп. „Труд" у перших днях травня.

Наша співробітниця М. Чапельська у вечірній сукні з мальованки. Вибиваний взір цеглястої краски. До цього намисто з коралів і стилева зачіска.

МОДНИЙ ПОРАДНИК

1. Чи можна костюм ясно-мігдалової краски прибрати футряним коміром до припинання і з якої шкірки? Не маю лиса, а в холодніші дні щось придалось би біля шиї. Всі додатки до костюму, як капелюх, рукавички й торбинка є брунатні. **Лемкиня**

1. Пристібні коміри тепер носять. Візьміть якесь плоске футро, як аргентинські баранки, баранкові лапки, або лошаки. Із плоского футра такі комірці дуже гарно виходять.

2. Який капелюх і рукавички відповідні до полотняного вишиваного костюму? **Лемкиня**

2. Підберіть простенький соломяний капелюшок у головній красці вишивки. Такі самі полотняні рукавички.

3. Як можна цього року примінити мальованку на літо. Торік бачила я цілий костюм. Чи це ще буде модне? **Слава С.**

3. Костюми дальше дуже модні. Тільки жакетики тепер коротші, зручніші. Ще краще вийде костюм із мальованки, комбінований із гладким полотном. Наприклад у ч. 5. є гарний модель, де короткий жакетик є з гранатової мальованки, а спідничка з гладкого білого полотна. До цього гранатова блюзка.

ВИШИВАЙМО НА ЛІТО

Таблиця ч. 1, що долучена до цього числа, має багато легких прозорих вишивок. Тим самим дуже добре надається для літніх полотняних суконок. Ось кілька моделів, що їх можна гарно прикрасити вишивками. Але прикрасити ощадно. Бо модель переладований вишивками ніколи не буде гарний.

Ч. 1. Сукня-гарсонка з білого полотна. Взір ч. 4 примінений на рукавах і на кишеньках.

Ч. 2. Гладка полотняна суконка, лямована коліровим матеріялом. Спереду мотив ч. 3 із таблиці взорів.

Ч. 3. Гарна суконка з полотна, вишивана збоку й на рукавах. Примінений взір ч. 12. Модель надається для гладших пань.

Біле сукно й сирий шовк

Біла краска буде дуже ношена в літі. Сукно, сирий шовк, шантунг, полотно можуть бути гарно прикрашені вишивками.

Ч. 1. Елеґантна суконка з білого сукна, морщена зпереду. Примінений взір ч. 10 із таблиці ч. 1.

Ч. 2. Комплет і сирого шовку. Прикрашені делікатно взором ч. 13. Комірець і маншети в красці вишивки.

Ч. 3. Комплет із колірового шантунґу. Полтавська вишивка і лямівка у тій самій красці.

ПОЛОТНЯНА СУКОНКА.

Зграбна полотняна суконочка дзвонового крою. Зпереду прикрашена великим квітчастим мотивом, що повторяється згори на долину. Можна виконати його у двох контрастових красках: червоній і синій, синій і ржавій, чорній і цеглястій. Пазушка та пояс зарублені обміткою в двох красках.

КОСМЕТИЧНИЙ ПОРАДНИК
(Провадить Стефанія Гаврисевич)

1. Прошу порадити мені, в який спосіб здержати випадання волосся. Хоч я мию в річній воді й натираю жовтком, а потім сполікую, нічого не помагає. Також пробувала натирати перед миттям дестильованою нафтою. **Марійка**

Марійка.

Волосся може випадати з ріжних причин органічної натури. Тому саме миття, як подаєте у річній воді і натирання жовтком не дасть доброго вислідy.

2. Маю дуже тверду шкіру на руках. Давніше вживала до натирання гліцерини, а вже більше як рік уживаю крему „пралатів" і не бачу ніякої поправи. Коли перестану вживати його кілька днів, то печуть мене руки. А при цьому не роблю ніякої такої роботи, що нищить руки. Прошу порадити мені, що маю робити? **Тіна**

Тіна.

На тверду шкіру на руках не є вказане вживати ґліцерини. Ґліцерина, як тридільний алькоголь, ще більше висушує. Руки треба мити у теплій воді з додатком ложочки бораксу, а опісля втирати добрий, товстий крем. Робити це рано і ввечорі. Нанїч теж втерти крем і наложити ясні, нитяні рукавички.

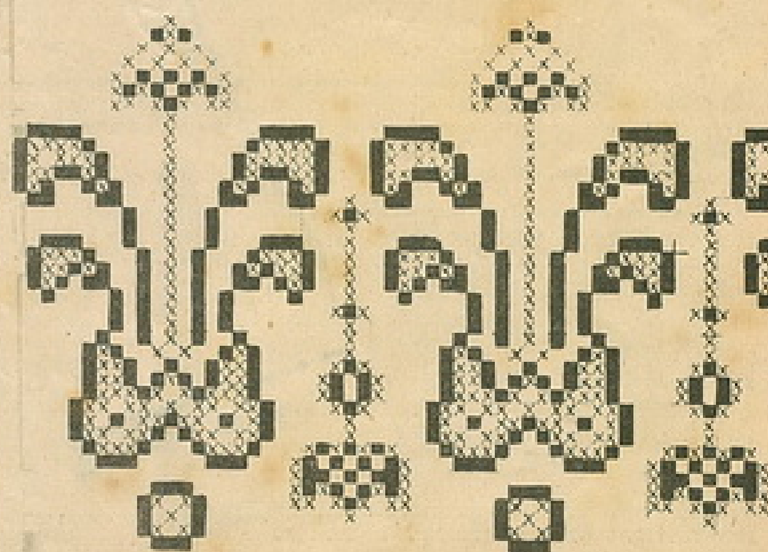
Робити так довший час, аж шкіра останеться елястична.

3. Від якогось часу дістала я вугри на лиці й на цілому тілі. Як можна зарадити цьому? Чи є на те якийсь добрий крем? **Влодка Л.**

Влодка Л.

Читаючи пильно попередні числа „Нової Хати", найшли б як відповідь на своє питання. Ніякі креми не усувають угрів. Усунути їх можна тільки відповідними інструментами, найкраще у косметичному заведенні. Там доберуть теж вам відповідної води до відсушення і здезинфікування шкіри.

Взір до суконки.

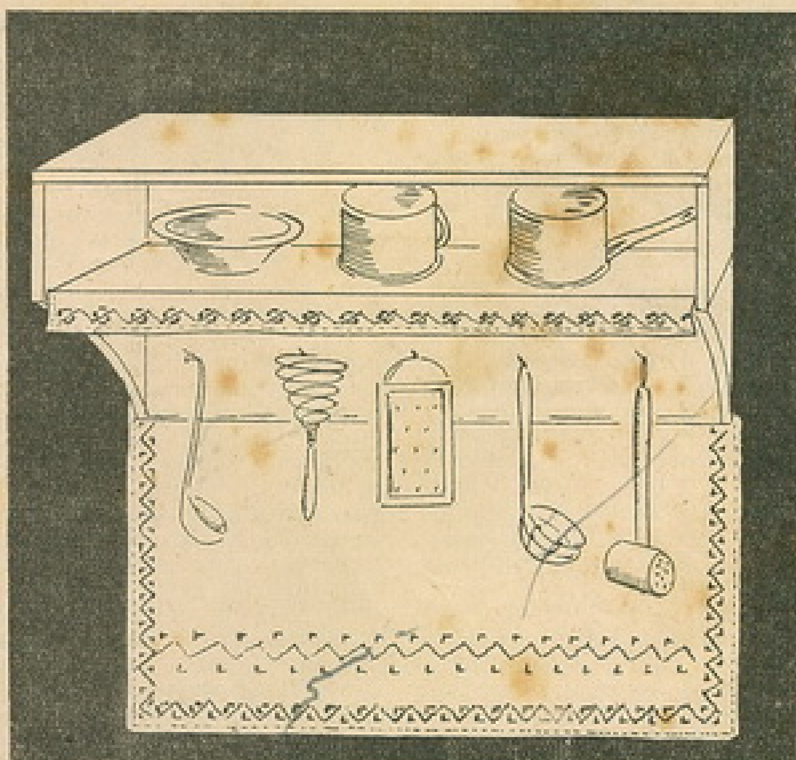
Хрестиковий взір у двох контрастових красках.

ПРОЄКТИ ДО ТАБЛИЦІ ВЗОРІВ ч. I.

Комплет до кухні.

Комплети до кухні дуже гарно прибирають її. Треба тільки підібрати відповідний яркий взір, що гарно відбиватиме від білого полотна та ясної кухонної стіни.

На проєкті приміщений взір ч. 10. Це є делікатний тяглий взірець, що його колірові мотиви можна покидати по полі. Одначе на кухонний комплет годяться також узори ч. 4, 11 або 12. Так само можна примінити круглий мотив ч. 3 і сполучити його дрібненькими зірками.

ТРОХИ СМІХУ...

Між приятельками

Оля: Ти знаєш, Славко мені освідчився!

Галя: Гарно він це робить, правда?

Забудько

Дружина професора: Коханий, ти вже цілий тиждень мене не поцілував...

Професор: Гм, гм, кого ж я тоді цілував?

Непорозуміння

Молода пані звертається до старшого пана з привітанням. Той оглядає її здивовано, здвигає плечима й запевнює чемно, що її не знає.

— Ох, вибачте, а я думала, що ви батько моїх дітей.

Ще більше здивування.

— Ну, так, обох Левицьких, що є в моїй клясі.

Таблиця взорів ч. I.

Взори цієї таблиці виконані хрестиками й стебнівкою. Походження буковинського.

Взір ч. 1 взятий із виставки жіночої сорочки в с. Бергометі, Вижницького повіту на Буковині.

Взір чч. 2, 10 взяті з дудів сорочок у південній Буковині.

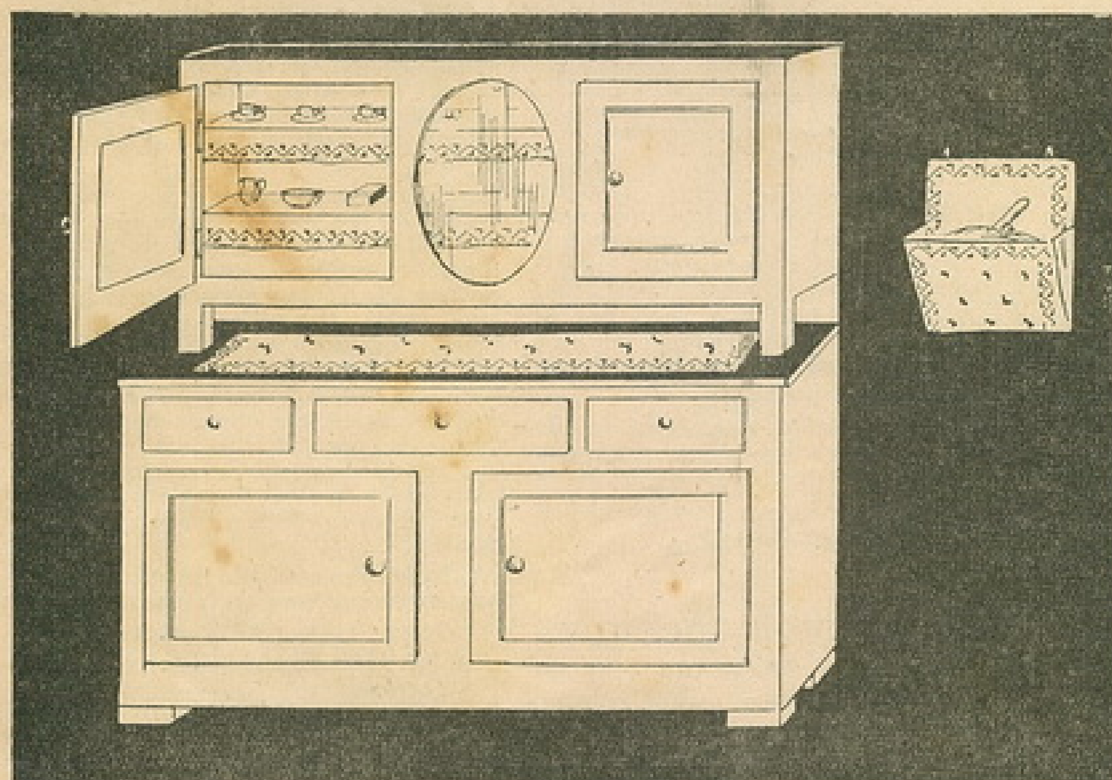
Взір чч. 3, 4, 11 взяті з сільських буковинських сорочок.

Взір чч. 5, 6, 7, 8 взяті з дудів сорочок у с. Ленківцях, Чернівського повіту на Буковині.

Взір ч. 9 походить із переду сорочки в с. Боянах, Чернівського повіту на Буковині.

Взір ч. 12 взятий із переду сорочки в с. Товтрах, Заставнецького повіту на Буковині.

Взір ч. 13 походить із рукава сорочки в с. Брідку, Заставнецького повіту на Буковині.

Приписи

Пісний борщ

Потрібно: Городовини й буряків, як до мясного борщу, 2 дека грибів, шклянка сметани, 2 дека муки, чверть літра бурякового квасу, 4 яйця, зварені на твердо.

Покришити городовину й зварити з грибами. Додати бурякового квасу, посолити і заправити мукою. Гриби можна посікти до борщу, або зовсім вийняти. Окремо зварити яйця на твердо і покроїти чвертки до тарілок. Підправити сметаною. Замість сметани можна розбити два жовтка в молоці, але вже не заварювати.

Яйця до борщу

Потрібно: 2 яйця, 1 білок, ложка тертої булки, 4 дека масла, ложочка сметани, дрібка кропу й соли.

Зварити яйця на твердо, обібрати, перетяти на половину. Вибрати жовтка й перетерти через сито. Розтопити деко масла в риночці й кинути там жовтка, кріп, дрібно посічений, сіль і ложочку сметани, пересмажити хвилину й накладати тим білка так, щоб ціла маса ввійшла. Помастити розтятий бік розбитим білком, обсипати тертою булкою і присмажити на маслі.

Пісні паштетики

Тісто: 12 дека муки, 8 дека масла, 3 ложки сметани, дрібка соли.

Посікти на стільниці муку, масло й сіль, не дотикаючи руками. Потім додати сметани і сікти дальше, аж зробиться тісто. Замочити сервету в зимній воді, викрутити, завинути тісто і лишити на пів години в зимному місці. Потім розтачати і викроювати круглі коржики. Один коржик лишати цілий, а з другого викроювати серединку. Тепер приклеїти білком один коржик на другий і пекти в дуже гарячій рурі. Сметана до цих коржиків мусить бути густа й добра.

Начинка: 1 поштовий оселедець, 4 дека масла, 10 дека цибулі, 1 жовток, 3 ложки сметани. До прибрання 4 яйця, приріз, трохи тертої булки.

Посікти цибулю й вдушити з маслом. Почищеного оселедця дрібно посікти й додати до цибулі й хвилину посмажити. Додати тертої булки і залляти все жовтком, розбитим у сметанці. Затягнути, вимішати й перетерти через сито. Начинка повинна бути густа, як мармеляда. Накладати цією начинкою коржик і зверху приложити кожний кружком вареного яйця й прирізом.

Лин із капустою

Потрібно: 1 кг лина, городовина, коріння, головка капусти, шклянка сметани, 3 дека муки, 5 дека смальцю, 1 цибуля, 1 цитрина.

Зварити городовину й коріння, вистудити. Покроїти почищеного лина на двзвінки, залляти перецідженим смаком із городовини й заварити. Коли вже можна вийняти ости, вибрати рибу й почистити з остей. Вдушити січену цибулю на смальці в ринці, кинути до неї пошаткованну капусту, спарену наперед окропом і душити її під покришкою. Коли вода з капусти випарує, підляти росолом із риби. Коли капуста змякне, заправити її сметаною і мукою, посолити, і додати соку з цитрини. Уложити куски риби зверху, втиснути їх, щоб підлива їх прикрила і лишити на 10 хвилин у рурі. Обережно вибрати рибу на полумисок, щоб не поломалась і обложити капустою. До цього подати бараболю.

Омлет із сиром

Потрібно: 10 дека свіжого сира, 3 ложки сметани, ложочка прирізу, дрібка соли.

Втерти сир зо сметаною й сіллю. Вимішати з січеним прирізом і помастити тим сиром омлет. Звинути, вигріти хвилину в рурі і полляти квасною сметаною.

Будинь із булки

Потрібно: 12 дека булки, 4 дека масла, 4 яйця, 6 дека цукру, 6 дека родзинків, 3 дека помаранчевої шкірки, чарка руму.

Втерти масло на сметану, додати цукру й жовтка, намочену в молоці й не дуже витиснену булку, рум, а коли маса добре втерта, вимішати обмиті родзинки й помаранчеву шкірку з добре вбитим шумом із білків, вложити до вимащеної форми і варити в парі цілу годину з овочевим соком.

Муштарда домашнім способом

3 столові ложки гірчиці, 1 столова ложка цукру, ложочка соли, змішати, налляти теплої води стільки, щоб маса була досить густа і добре її втерти. Потім спарити масу окропом так, щоб її прикрив і не мішати, аж вистигне. Тоді ще розтерти й коли хто хоче, додати одну ложку столової оливи.

ОВОЧЕВІ КРЕМИ

Черговий показ на куховарському курсі „Нової Хати" зібрав знов велику скількість слухачок. Видно тема цікава й актуальна.

П. Наталка Гаврих, провідниця курсу, пояснила на вступі, які креми й салатки має на думці. Екзотичні овочі, помаранчі, цитрини й грейп-фрути тепер уже не такі дорогі, як давніше. Декому вони вказані з лічничих зглядів (цитрина), а дітям помаранчі дуже корисні. Тому подавання їх у формі кремів чи салаток є поживне.

Овочеві салатки вказані тоді, коли не можемо подати гарних овочів на стіл. Тоді й менше гарні овочі, покраяні й перемішані, скроплені вином або цитриновим соком, дають смашний десер. П. Гаврих показала цікаву овочеву салатку.

Креми подумані, як лакоминка. Цінні вони тим, що всі їх складники, як яйця, цукор, сметану і овочеві соки можна їсти сирі. Отже варенням не пропадає нічого цінного. П. Гаврих виконала помаранчевий крем на очах присутніх.

Потім показала, як можна видовбати помаранчу, щоб зберегти цілу шкірку і цілий овоч. Годяться на це помаранчі палестинські, що мають грубу шкірку. Надкроїти вершок, не розтинаючи овоча. Потім пальцем підважити овоч, відділюючи його поволи від шкірки. Вглибляти палець щораз більше, аж до половини овоча, або и трьох чвертей. Коли вже помаранча відділена так глибоко, тоді рушити її зверху, себто крутнути за вершок. І вона відділиться зовсім. У такій видовбаній лушпині можна подати овочеву салатку або крем.

Вкінці розказала п. Гаврих, як ладити цитриновий сок на запас.

Всі приписи дістали учасниці курсу літографовані, щоб не тратили часу на записування.

Черговий показ, дня 10. ц. м. показав приладжування **оселедців** на ріжні способи. А в четвер, дня 17. ц. м. переведе п. Гаврих показ **сирих салаток.**

Людмила Бурачинська

В чотирокутнику смерти

З МОГО ДНЕВНИКА

Окрім того обчислила від себе й додала ще спис сан. матеріялу, як вати, гази, гумових подушок і дала оба списки Гаврилову з проханням занести їх до Сан. Складу, щоб ці речі переслали до лічниці. З сан. поїзду дали мені ще кілька фляшок вина і трохи чорної кави. Це був дуже дорогоцінний дарунок, бо я пізніш мусіла за шклянку вина платити 3000 рублів. Під вечір прийшов до поїзду пор. Гаврилів із ношами. Мій муж хотів доконче пішки йти до лічниці і навіть висів сам із поїзду. Із трудом переконали ми його положитись. Бідний Гайдукевич мав уже пополудні Колляпс, його мусіли винести з вагону. Прийшли знайомі, щоб із нами попрощатись. З якими почуваннями йшла я крізь великий сніг за ношами, один Бог знає. Самісінька в краю, що його мови не знаю, підчас війни, ще й із виглядами втратити найближчу мені людину.

1. січня 1920. Оба хворі викупались учора. Нас примістили в малій, на око чистій кімнаті. Вночі пробудилась я із дивним почуттям. Мені здавалось, що ціле моє ліжко рухається. Свічу свічку й бачу кругом себе таку силу блощиць, що взагалі не уявляла собі, що це можливе. Цілі ряди їх, як разки намиста лазили по стінах, по постелі. Дивлюся на моїх хворих, що перекидаються неспокійно. Їхні обличчя й руки буквально вкриті блощицями, а між ними помимо купелі й воші. За ввесь час мого побуту в лічниці (майже місяць) вела я безнастанну, але безуспішну боротьбу проти погані. Але її утруднювали сиділки (санітарки нижчої категорії), бо казали, що др. Кравченко, директор лічниці заборонив їм змивати дезинфекційними засобами кімнати, бо від того чути руки. Я сама робила це. Андрій почав уже маячити, ми мусіли його силою держати в ліжку. Говорив, що його місце є при армії. Це глупе держати його в лічниці, тим більше, що він уже перебув кризу. Др. Добровольський успокоював його і переконував, що він мусить ще кілька днів терпеливо пождати, тоді зможе дійти на своє становище. Андрій відповів, що лишиться ще кілька днів та впевняє його (дра Добровольського), що перебуде тиф помимо віку. Др. Гайдукевич повторяє ввесь час, що він не переживе недуги. Журба про жінку мучить його. Він просив мене, щоб я йому дала паперу, він хоче писати листа до жінки. Тому, що писання його втомлювало, радила я йому продовжувати на другий день. „Завтра вже не буде часу", відповів він. Ліки з Сан. Складу не прийшли. Я рішила сама піти за ними. У Сан. Складі сказали мені, що очікують, що хвилі наступу большевиків і тому не можуть отвирати вагонів. Я мусіла виступити дуже енергійно, аж осягнула свого. Нам видали все, що було конечно потрібне.

І наші грошові засоби дуже скупі. Коли я працювала в лічниці, не брала заплати за працю, так що вся гажа мого мужа йшла на моє прохарчовання і ми грошей не мали. Тепер треба було постарати для моїх хворих платню за січень. Я звернулась у тій справі до стаційного команданта майора Ржегоржа і дістала гроші, але знов мусіла цього дуже енергійно зажадати. Спершу хотів виплатити тільки Андрієві, а дрові Гайдукевичеві не хотів дати нічого. Я заявила, що оба хворі потребують такої самої опіки й видатків.

Большевики мають наступати на Жмеринку. УГА відходить до Вапнярки. Пор. Нижанківський і ще кілька старшин остаються тут опікуватись нашими стрільцями, що залишились по лічницях.

2. січня. Це справжня благодать, що маємо власний санітарний матеріял та ліки. У цілій лічниці є всего один термометер. Мене з двома термометрами вважають багачкою і я часто мушу підпомагати, де треба.

Впродовж світової війни бачила я багато страхіття. Але ніщо не дорівнює тим картинам, що їх бачила підчас моїх ходів на двірець у Жмеринці. Лікарі з Евакопункту працюють невпинно, та вони не в силі примістити хворих, що напливають з усіх сторін. Приїжджають поїзди з 200—300 хворими, а нема де їх діти. Тут уже не йде про те, щоб знайти вільне ліжко, але взагалі дах над головою. По домах, по бараках кладуть хворих на солому. Поїзд треба опорожнити, щоб він міг привезти других. А тут нема де їх діти! Виладовують хворих просто на перон — виздоровців, гарячкуючих, вмираючих та мертвих. Всі лежать всуміш. Часто минають години, навіть дні заки дістанеться підвод, щоб відвезти їх до лічниці. А це ж зима! Ті, що можуть ще встати й волочити ноги за собою, у подертій одежі, що з них буквально капають воші, без обуви, стараються відїхати найближчим поїздом, щоб лиш дальше звідси.

Інші стараються дістатись до якоїсь лічниці, але знеможені падуть на вулиці або сидять на сходах домів і дрижачими руками шукають за вошами в убранні. Тими вошами, що їх не можна винищити, і що носять у собі зарazки недуги. Мимо того, що люди знають як переноситься зараза, стягають ще завжди з мерців одіж та взуття й заражуються тим. Інші, що вже тиф перебули, ходять як примари, тільки шкіра й кости. З запалих їхніх очей тільки світиться жадоба їжі. Ходять, шукаючи, де можна б щось зїсти, щоб заспокоїти той голод, що їх мучить і розриває їм нутро.

3. січня. Большевики заняли Жмеринку. Між населенням жах і хвилювання. Неймовірне сталося вже і так невиносні обставини погіршились. Селяне не привозять харчів до міста, тому що большевики їх забирають і платять своїми грішми, а вони тих грошей не хотять приймати. Чури, що ходять на закупно, вертаються з нічим. Взагалі чури грозять, що підуть, бо не дістають харчів. Ми голодуємо. Хворі дістають тільки борщ із решткою хліба, що їх збирають чури по кімнатах для хворих. Обіцяні харчі від УГА не прийшли, бо большевики забрали всі магазини. Галичани страшенно бідують.

Оба мої хворі маячать. За всяку ціну хотять забратися звідси, бо бояться, щоб не попали в руки поляків. Знов чую те саме, що підчас злуки з Денікіном: „з ким небудь, аби не з поляками". Хворі перекликуються в гарячці: „оту лічницю треба врятувати, хворих вивезти" і т. д. За часів союзу з Денікіном приділено моєму чоловікові якогось звязкового старшину, д-ра Білевича. Здається з тим лікарем часто приходило до непорозуміння, бо його імя зявляється в гарячкових фантазіях обох хворих. Досить одному сказати його прізвище, коли другий підноситься в ліжку і починаються довгі, палкі дебати.

4. січня. Слава Богу, лічниця згодилась прохарчувати нас. Вночі закликав мене д-р Гайдукевич до свого ліжка і сказав, що його синок тільки що був у нього. Стояв коло нього, гарна й мила дитина. Тепер він уже знає, що мусить померти. Особливо зворушувало мене, коли він у гарячці говорив пестливо до дитини. Гладив когось по головці, намотував кучері на свої пальці. Мені здавалось, що біля його ліжка стоїть невидний для мене привид.

7. січня. Сьогодні помер Гайдукевич. В останніх днях говорив увесь час пестливо зо своїм сином. Часом говорив по сербськи, бо цієї мови вживав часто й охоче в розмові з жінкою. Вони обоє (дружина його теж лікарка) служили довший час у Босні. Раз жадав він воза з кіньми, бо хотів їхати до батьків, додому. Андрій був ввесь час у гарячці й маячив, а по більшій части лежав зовсім апатично через велике ослаблення серця. Так що агонії Гайдукевича зовсім не завважив. Лікарі впевнювали мене до останніх днів, що коли небезпека для мого чоловіка велика, то вони надіються врятувати Гайдукевича. Я постановила собі, що коли трапиться з Андрієм те, що для мене найстрашніше, доглядатиму Гайдукевича, доки він не виздоровіє. Тепер склалося інакше. Глибоко потрясена стояла я над його смертною постіллю й чекала з години на годину, що ще буду мусіла дивитись і на смерть Андрія. Кілька днів не записувала нічого до мого дневника. Пригадую собі, що в навечеря Різдва, дня 6. січня, лікар не прийшов до лічниці зо страху перед большевиками. Другого дня рано прийшли лікарі й заординували Гайдукевичеві інфузію соли, а Андрієві, тому що він не міг уже поликати, відживні клізми. Минув цілий день, Гайдукевич помер, не діставши інфузії соли, а я не дістала прирядів до клізм. Фельчер, що мав це виконати, зараз по лікарській візиті, забрався на святочну відпустку. А його заступник заявив мені, що може це зробити тільки на лікарський приказ, а такого приказу він не дістав. Ніхто не важився вийти на вулицю, щоб покликати лікаря. Телефонічного получення з д-ром Кравченком не могла я дістати, хоч дзвонила майже кожних десять хвилин. Вкінці пізно пополудні вдалось мені дістати його до телефону, але я не могла з ним добре порозумітись. Д-р Кравченко зрозумів тільки, що грозить небезпека, закликав до телефону жінку, що володіла французькою мовою і та сказала, чого мені треба. Вкінці дав він фельчерові приказ, щоб той зробив, що треба, зглядно дав мені потрібне знаряддя. Наводжу те все тому так подрібно, щоб дати картину порядків, що тоді в лічницях були. Два лікарі, д-р Гайдукевич і мій чоловік, що ввесь час війни кожної хвилі дня і ночі були на заклик хворих, тепер були здані на ласку фельчера підчас важкої недуги. Гайдукевич хотів, коли ще був при памяті, задержати при нас галицького лікаря. Хоч мав до д-ра Добровольського повне довіря, казав що знає обставини в тутешніх лічницях. Лікарі перетяжені працею і часто минають дні без лікарської візити. Коли за світової війни можна було кожної хвилі покликати інспекційного лікаря до кожного вояка, то тепер навіть лікарі-пацієнти того не дістануть. Розуміється, що ми не могли відтягнути якогось лікаря з армії. Але д-р Лопатинський, що був по плямистім тифі і ще не міг робити служби, як виздоровець, міг із нами перебути в лічниці. І ми мали б лікаря під рукою. Я телеграфувала на всі сторони за ним, але даремне. Андрій дістав камфорних інекцій без ліку. Ні лікарі, ні фельчері не вірили, щоб він вийшов. Якби чудом перебув він кризу з 8-го на 9-го січня і хоч кілька днів гарячкував увечорі, був врятований.

10. січня. Кілька днів уже селяне привозять харчі. Ціни підскочили вдесятеро, але Богу дякувати, що вже щось можна купити. Яйце коштує 250 рублів, фунт хліба 300 рублів. Я була вже в розпуці, бо Андрій ввесь час хотів їсти, а я не знала де взяти. Почуття голоду, що мучить виздоровців таке сильне, що навіть інтелігентні люде приходять до нашої кімнати й забирають мені їжу, приготовану для Андрія. „Ми голодні, хочемо їсти", кажуть. Також перші слова Андрія, коли він прийшов до свідомости, були: „дай щось зїсти". Чоловік мій не знає ще, що такий дорогий йому Гайдукевич помер. Я сказала йому, що Гайдукевич дуже неспокійний, кричить і маячить і не дає спати. Тому лежить у сусідній кімнаті. Андрій посилає йому все щось із їжі, щоб скоштувати. Але бідний Гайдукевич не потребує вже нічого. Лежить у каплиці. Ми вбрали його в однострій, але не могли дістати домовини. (Д. буде).

Листування

Ганна Романчич, Вінніпег. У справі передплати пишемо окремо. Але статтю присилайте чимскорше.

Савеля Стецишин, Саскатун. Щиро дякуємо за матеріяли та цікаві світлини. Частина взорів вже готова для збірки СУК, висилаємо.

Осип Варениця, Апостолес. Гроші передали ми ще в осені адміністрації „Укр. Вістей". Та вони вислали „Самашкю" непоручено й через те мабуть книжка до вас не дійшла. Ми просили їх вислати вам примірник ще раз.

Пульхерія Мощук, Торонто. Передплату на 1938 ми одержали через п. Славу Ґаллан у Філаделфії.

Марія Бойчук, Спол. Лейк. Передплату на 1938 одержали ми через наше представництво у Філаделфії.

Укр. Жін. Т-во ім. Олени Кисілевської, Гемілтон. Передплату за 1938 р. ми одержали через адміністрацію „Жіночої Долі". Хрестиковий взір Матері Божої висилаємо.

Марія Котелко, Кадворт. Передплату за 1938 р. ми одержали через п. Павла Ткачука. Журнал висилаємо від 1. січня.

Н. Тріщук, Пеллі-Саск. Передплату за 1938 р. ми одержали через п. Павла Ткачука. Журнал висилаємо від 1. січня.

Ґ. Токарек, Норт Саскатун. Передплату за 1938 р. ми одержали через п. Павла Ткачука. Журнал висилаємо від 1. січня.

В. Буряник, Саскатун. Передплату за 1938 р. ми одержали через п. Павла Ткачука. Журнал висилаємо від 1. січня.

Варвара Микитюк, Дітройт. Передплату за 1938 р. ми одержали.

Союз Українок, відділ 16, Дітройт. Передплату за 1938 р. ми одержали.

Іванна Пуцентелло, С. Альберт. Передплату за 1938 р. ми одержали. Журнал висилаємо від 1. січня.

Жін. Т-во при Соборі св. Покрови, Вінніпеґ. Передплату за 1937 р. ми одержали.

Марія Ґаук, Еллов-Крік. Передплату за 1938 р. ми одержали й потвердили це в ч. 1. Журнал висилаємо, чи одержуєте?

Читальня держ. ґімназії, Бережани. Річна передплата виносить 16 зл. Ваш рахунок вирівнаний до кінця квітня ц. р.

Олена Михальчук, Сянік. Відповідь подамо в черговому числі.

З клюбового життя

Понеділок, дня 28. лютого зібрав небувалу скількість слухачок. Тема була дуже актуальна. Бо **п. Марія Морачевська** мала говорити про **„Пир чи чуму, люксус чи примітивізацію?"**

Річ у тому, що „Укр. Вісти" вмістили нещодавно статтю Сл. Ласовської, п. н. „Пир серед чуми", де молода авторка висказується про ревії моди та вбрання наших пань. П. Ласовська закидує кооп. „Труд", що вона навперейми з робітнею п. Остаповичевої влаштовує пописи свого вміння, показуючи незвичайно дорогі сукні та матеріяли. Не щадить також докорів на адресу нашого жіноцтва, що йде сліпо за доманганнями моди, видаючи багато гроша в чужі руки. Стаття її, написана в гострому тоні, викликала зрозуміле заворушення. В першу чергу почулась ним діткнена кооп. „Труд", що є поважною громадською установою. Симпатією до „Труду" руководились також слухачки, що прибули так численно на вечір. П. Марія Морачевська виказала в своєму рефераті естетичне значіння моди, її вагу в житті людини та нації. Підчеркнула значіння нашого реміснецтва та його ролю, як міського українського чинника. І кинула врешті питання, що вже криється в заголовку реферату. Чи маємо обмежувати наші потреби й спинювати в розвитку наше ремесло? Чи маємо підносити свою життєву стопу й витворювати тим самим більші потреби?

Дискусія саме розвинулась у тому напрямку. Більшість дискутанток була за тим, щоб творити наше реміснецтво й підносити життєвий рівень. Ніхто ж не підносить його понад стан! А видаючи гроші в свої руки, дає змогу жити й розвиватись своїм варстатам. Важне також, щоб наші варстати були першорядні, а не лише покутні.

Але дискутантки подавали до цієї справи ріжні цінні завваги. Напр. інж. Стефанія Чижович звернула увагу на те, що ми могли б уживати більше доморобних матеріялів. Льняне полотно тепер є широко вживане в Польщі і уряд веде дуже енерґійну акцію в тій справі. Полотно є виробом наших рук і ми не видавали б грошей на чужі текстилія. Пропонує влаштувати під весну ревію вишиваного вбрання.

П. Ірина Павликовська вважає справу одної чи двох дороцих суконь малоimportant...

П. Ірина Павликовська вважає справу одної чи двох дороцих суконь маловажною. Далеко важніша справа реґуляції наших видатків, цілого нашого господарства. Напр. посилати дитину до чужої школи вже вважається в нас ганьбою, але видавати гроші в чужі руки загально приняте. Отже нам треба б застановитись над упляннованням цієї справи. Шкода, що її зачепила п. Ласовська так сензаційно, а то можна б поставити її серіозніше.

Забирала голос також п. Еля Олесницька, управителька робітні „Труду". Зазначувала, що вбрання є складовою частиною нашого життя, що становить часто про успіх чи неуспіх якоїсь справи. Зокрема в часі професійного заняття добрий вигляд жінки підносить її самопочуття та погоду духа. Окрім того дорогий матеріял є завжди дешевий, бо дається більше разів переробити, фарбувати, перелицювати.

П. Ольга Коренець звертала увагу на те, що в нас ще немає текстильних фабрик. Отже тому повинні ми справляти сукні так, щоб менша, а не більша частина їх кошту йшла в чужі руки.

Дискусія протягнулась до пізна. Зачіплено багато цікавих питань.

У черговий понеділок відвідав клюб ред. **Р. Пашківський**, референт українських радієвих авдицій. **„Як працює радіо"** було темою гутірки.

Ред. Пашківський зясував рямову програму польського радія, що поділене на відтинки часу для ріжних слухачів. Розказав також про ґенезу українських авдицій. Вони розсіяні по ріжних відтинках часу, отже не зібрані в один суцільний виступ. Радієвий комітет, що є при Т-ві Письменників і Журналістів саме старається про визначення окремого відтинка часу для нас.

У своїй програмі радіо руководиться бажанням слухачів, що їх висказують листами. Щодня приходять сотні листів і їх урядовці радія ділять на бажання, похвали й догани. Після скількости тих карток поширюють, або звужують даний відтинок часу. На жаль українські слухачі відгукуються найменше на свої авдиції. Референтка педаґогічного відділу др. Ямпольська показувала ред. Пашківському листи польських дітей, що розпитують про укр. шкільні авдиції. А наші діти мовчать, так якби це їх зовсім не цікавило...

Присутні ставили ще ріжні запити. Дехто домагався більше літературних гутірок, інші знов більше дитячих авдицій. Розпитували про роботу спікера, жалілись на те, що при українських авдиціях слабо ділає радіо. Жива виміна думок спричинилась до того, що присутні зацікавились радієм ближче, а українськими авдиціями зокрема.

…плату заплачено готівкою.
…ść pocztową zapłacono gotówką.

З друкарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.
За редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.

Видає Кооператива »Українське Народне Мистецтво«.
Редакція і Адміністрація: Львів, вул. Ходкевича 9, I. п.